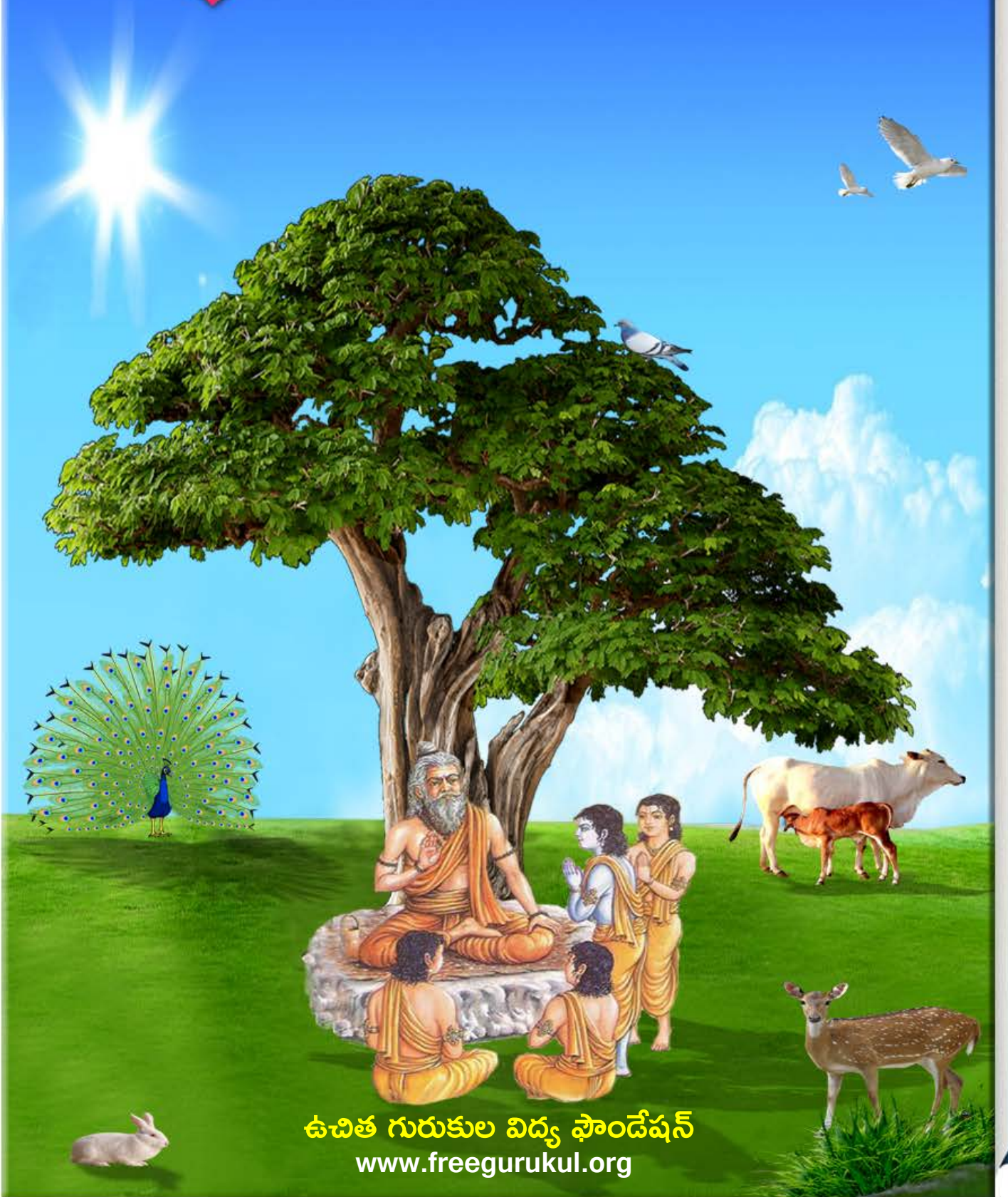

దేవిదేవతలు

వాసవీ కన్యక-కన్యకా పురాణము

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్
www.freegurukul.org

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కుచ మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజి

గురు గోతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

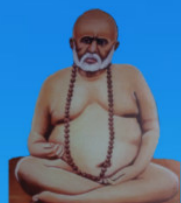

గురు విరభద్రాచార్య స్వామి

యోగి బేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు వైలింగ్ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస

అమృతా కారదా దేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయిబాబా

గురు అరవీంద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళ స్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

“ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్” ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో భాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకరించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియచేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో భాగంగా ఈ ఫౌండేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు వ్రాసినట్లయితే (లేక) సేకరిస్తే మాకు తెలియచేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిచేయుటకు, భాగస్వామ్యం అగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రదించగలరు.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in>
- 2) ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
- 3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) మొబైల్ ఆప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన,ధర్మ ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలేని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైటు అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకొన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org

Mobile App: Free Gurukul

email: support@freegurukul.org

Facebook: www.facebook.com/freegurukul

Help Line / WhatsApp: 904 202 0123

“ మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేది ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందరికీ అందించబడాలి “

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పాద సమర్పణమస్తు

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. x

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Manuscripts
Title:
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language:
Scanning Centre: Any Centre
Clear Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions |
Problems | Missing links or
Books

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at ICAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click [Here](#) to know More about DLI ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసించజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవనంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. ఆనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినిచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీ వా స వీ క స్య క

(కన్యకా పురాణము)

ర చ యి త :

శ్రీ లింగా నాగభూషణం గుప్తః

: ప్ర కా శ కు

చం దా నా రాయణ శ్రేష్ఠి

పుస్తకముల వ్యాపారము,

శ్రీ వా స వీ క న్య క

(కన్యకా పురాణము)

—ॐ॥—

ప్రథ మ భా గ ము

కళ్యపాది మహర్షులు శౌనకమహామునిని దర్శించుట.

శ్రీమన్నారాయణుని సృష్టిరచనా ప్రకాశితమగు నీ భూమండలమున, వింధ్యపర్వతమునకును - హిమాలయ పర్వతమునకును మధ్య పుణ్యభూమియగు ఆర్యావర్తము ప్రకాశించుచుండెను. అది దేవ, గంధర్వ, కిన్నర, కింపురుషాదులకు విహారభూమియగుటచే మిక్కిలి పావనంబై యలరారుచుండెడిది. అట్టి యా ఆర్యావర్తమునందు, మహాత్ములయిన మునిగణములకు నివాస యోగ్యమయినదియు, బహువిధ వృష్ణ-ఫల భరితమయిన వృక్ష రాజంబులచే నొప్పారు నై మిశ్రాణ్యము సంశోభించుచుండెను.

పవిత్రవంతమైన యా నైమిశారణ్య మధ్యభాగమునందాదికాలమున నొకానొకప్పుడు లోకసంరక్షణా దీక్షితులును, వేద వేదాంగ పారీణులును, మహర్షి వుంగవులును అగు కళ్యపుడు, వసిష్ఠుడు, వామదేవుడు, గౌతముడు, భరద్వాజుడు, మందపాలుడు మతంగుడు, మాండవ్యుడు, మార్కండేయుడు, గాలవుడు, సనక

సనండాదులు, అగస్త్యుడు, వాలఖిల్యుడు, మౌద్గల్యుడు, శాండి
 ల్యుడు, జాబాలి, దూర్వాసుడు, అంగీరసుడు, పరాశరుడు, శర
 భంగుడు, నారదుడు, వ్యాసుడు, శుకుడు, ఆత్రి, విశ్వమిత్రుడు,
 మైత్రేయుడు, శ్వేతకేతువు, కపిలుడు, చ్యవనుడు, శతానందుడు,
 ఉద్ధాలకుడు, జమదగ్ని మున్నగు మునిగణ మొక యాగమును
 గావించుచుండిరి.

ఆ యాగ పరిసమాప్తి తరుణమున నటకు సకల పురా
 ణేతిహాస దురంధరుడును, జటామకుట భూషితుడును, నిజప్రధా
 విరాజిత ప్రభాకర యశఃలేజుడును, సాక్షాత్ జగదీశ్వర స్వరూపు
 డును నగు శౌనకమహర్షి యరుదెంచి నం జూచి, ఆ మునిగణంబు
 ప్రహర్షమానభావులై శౌనకునికి యెదురేగి దోడ్తెచ్చి, సగౌరవం
 బుగా పూజించి, సుఖాసీనునిగావించి యిట్లనిరి.

శౌనక మహర్షిని మునిబృందము వైశ్యధర్మముల
 వివరించుమని ప్రార్థించుట.

ఓ మహాభాగా ! తమ వాక్కుదా ధారలచే పూర్వము మే
 మనేక కథల నాలించితిమి. సాంగోపాంగముగా అష్టాదశ పురా
 ణముల నెల్ల నాకళింపు గావించితివి. (అష్టాదశ పురాణము లనగా
 1. విష్ణుపురాణము, 2. బ్రహ్మకైవర్త పురాణము, 3. బ్రాహ్మ్య
 పురాణము, 4. భాగవత పురాణము, 5. తైంగ్య పురాణము,
 6. కైవ పురాణము, 7. నారద పురాణము, 8. వశిష్టపురాణము,

9. బ్రహ్మాండ పురాణము, 10. పద్మపురాణము, 11. మార్కం
డేయ పురాణము, 12. ఆగ్నేయ పురాణము, 13. వరాహ పురా
ణము, 14. వామన పురాణము, 15. గరుడ పురాణము. 16.
మత్స్య పురాణము, 17. కూర్మ పురాణము, 18. స్కాంధ పురా
ణము అనునవి.) స్కాంధపురాణము నందలి ఉత్తరకాండమున
గల పాపసంహారములయిన కథలను వినిపించి కృతార్థుల గావిం
చితిరి. ఇక నిప్పుడు మేము వైశ్యధర్మముల నెరుంగవలయు నని
మిక్కిలి యుత్సుకతతో నున్నారము. కావున, ఓ మహాతపశ్శాలీ!
మాయందు కరుణాంతరంగం బుంచి, వైశ్య ధర్మములను, వారి
జననాద్యవ్యాపారములను, భవిష్యద్వృత్తాంతంబును తెలియజేసి
మమ్మానందింపజేయ కోరెదము” అని పలికిరి.

ఆ మునిబృందముయొక్క కోరిక విన్నవాడై శౌనక
మహర్షి మిక్కిలి ప్రమోదమునొంది “మునిపుంగవులారా! ఇంత
మాత్రమునకై మీరు నన్నిట్లు కొండాడవలయునా? మీరు సావ
ధానమతులై నాలకించ గోరి యడుగుచుండగా నేను కాదనగలనా?
నాకు తెలిసినంతవట్టుకు పరిపూర్ణముగా దెలియ జేయుదును; అల
కించు” డని పలికి యిట్లు వివరింపసాగెను.

ఓ మునిపుంగవులారా! అలకించుడు. పవిత్రవంతమగు
గోదావరీ తీరమునందు, బహువిధవృక్షములతో, వివిధపుష్ప భరి
తంబై, ఆనందభరితంబై ప్రకాశించుచుండెడి బ్రహ్మాకుండ మను
నది సమీపాశ్రమమున సాలంకాయన మహర్షి సుఖాసీనుడై

ఉండగా తీర్థయాత్రాభిలాషులై చనుదెంచిన కొందరు వైశ్య మునులు అచ్చోట కేతెంచి, సాలంకాయన మునిని దర్శించు కొనిరి. తరువాత వారు ఆ మునిపుంగవునితో తగురీతి సత్కరింప బడి యా మునిపుంగవు నిట్లు పార్థించుకొనిరి.

ఓ పురాణేతిహాస పృషీణా ! మాకు చాలకాలమునుండి యొకకోరిక కలదు. భూత భవిష్యద్వర్తమానశీలురగు తమవలన మా కోరిక యీదేరగలదని కొండంతయాశతో నున్నారము. మరియు, మే మట్టితలంపుతోనే బయలుదేరి తీర్థయాత్రలు జేసి కొనుచు, పాతక నివారణంబగు గంగానది మొదలగు పుణ్యతీర్థ ముల దోగి, మహాత్ములగు పెక్కుమంది మునిపుంగవుల దర్శించుచు క్రమక్రమముగా మీ పాదసన్నిధికి చేరుకొంటిమి ; మా జన్మంబులు పవిత్రములాయె ననియును ముదము నందుచుంటిమి. ఇంక మా కోరిక దెలియబరచుకొందుము. ఆలించి మమ్ము కృపార్థుల గావింపుడు. ఆ దేవునగా, ఈ ప్రపంచములో మా వైశ్యులు ఏరీతిగా జననంబయిరి ? మాయొక్క ధర్మాచరణ మెటువంటిది ? ఏ విధముగా మా వంశము వృద్ధికి వచ్చినది ? గతించిపోయిన మా వైశ్యోన్నతి ఎటువంటిది ? ముం దే తీరున జరుగనున్నది ? ఈ విషయములపై మాకుగల సందియములు తొలగునట్లు తమరు పరిపూర్ణ కటాక్ష ముంచి వివరముగా తెలియజేయుదురని నమ్ముచున్నాము” అని పెక్కువిధములుగా కొనియాడగా, నా సాలం

కాయన మహర్షి మిక్కిలి ప్రహేద మంది వారల కిట్లు సమాధానము పలికెను.

వైశ్యమునిపుంగవులారా : మంచి వృత్తాంతమును గురించి నన్ను యడుగుచుండగా, నేను కాదనగలనా? ఈ మీ వైశ్య ధర్మముల నన్నిటిని పూర్వ మొక పర్యాయము ఒక మహా ముని ఆదిశేషువుచే నాలకించినవాడై - ఆతడు నాకు దెలియజేసెను. అట్టి మీ వైశ్యులయొక్క పుణ్యచారిత్రము మీకు నేను బోధించెదను. సావధానమతులై ఆలకించుడు - అని యిటు చెప్పసాగెను.

ధర్మనందనుని కథాప్రారంభము

ఓ వైశ్య మునిపుంగవులారా ! పూర్వము నర్మదానదీ పరి సరములందు పుణ్యస్థల మని పేరుగాంచినదై ప్రతిష్ఠానపురమను నొక పట్టణము గలదు. అయ్యది నానా విధ తరు లతా నమూ హంబయిన పూతోటలతోడను, మిన్నంటెడి సౌధరాజంబుల తోడను, చక్కని రాజమార్గములతోడను ప్రకాశించుచు నాటి పట్టణములకెల్ల మిన్నయై యుండెను. ఆ పట్టణమున బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులను చతుర్వర్ణంబులవారును, తమతమ ధర్మములను విడనాడక నీతివర్తనలై జీవితముల బుచ్చుచుండిరి.

ఆ చతుర్వర్ణములలో నొకటియగు వైశ్యజాతిలో, చుక్కలలో చంద్రునివలె ధర్మం డను నొక వైశ్య శిఖామణి, మణి వోలె జాతి కంతటికిని ఖ్యాతి నార్జించినవాడై యుండెను, అతడు మిక్కిలి బుద్ధిమంతుడై సత్య సంధుడును, దార్మికుడునై ప్రకాశించెను. బ్రాహ్మణ పూజాధురంధరుడై, నవ్పరిత్రుడై, దీనులకు కామధేనువువలె వెలుంగుచుండెను. అతని ధర్మపత్నియు నాతని కన్ని విధముల నీడై పతివ్రతాశిరోమణియై యుండెను. అష్టైశ్వర్యములును గలవు. “లేనిది, కానిది” యనునదియే లేదు. కాని, వారికి తోటన్నదెల్ల యొక సంతానమే. సంతానమునకై వారు నోమరాని నోములు నోచిరి ; చేయరాని చెప్పలేనన్ని వ్రతములు సల్పిరి . నూతులు తటాకములు పెక్కు త్రవ్వించిరి. గుళ్లు గోవు

రములు నిర్మింపజేసిరి. ఇక దానధర్మములకు చెప్ప నలవియే లేదు. అయినను వారికోరిక నెరవేరలేదు.

ఇట్లుండ, నొకసారి వారి యదృష్టదేవత యనదగు నొక వృద్ధవైశ్యుడు యాత్రలు జేయుచు నచ్చటికి వచ్చి, ధర్మనిచే నాదరింపబడినవాడై ధర్మని యాదరణంబునకు మిక్కిలి సంతసించి, వారి సంతానచింత నెరింగి, ధర్మని జూచి “ఓ మహాదాతా ! సంతానలేమికి విచారింపబోకుము. ఎంతటివారికిని కర్మము పరిపక్వము కానిదే నేదియును జరుగనేరదు. నీ కిప్పటికి పరిపూర్ణస్థితి గలిగినదని నేను నమ్ముచున్నాను. ఎట్లనెదవేమో ! ఆలకించుము. నేను తీర్థయాత్రలను నేవించుచు తుదకు యమునా నదీతీరము చేరుకొంటిని. అక్కడ పదునైదు దినములు గడిపితిని. ఆ తీరప్రాంత మందలి నొక యాశ్రమ మందు భూమిం జయు డను భూసురోత్తముడు విష్ణుసేవాధురంధరుడై అలరారుచుండెను. ఆతని కృపారేళ మాత్రమున పెక్కుమంది సంతాన హీనులు సంతానవంతులై సుఖముగా నున్నవారట! నేను కూడ నా పదునైదు దినములలో పెక్కుమంది ఆ మహాత్ముని యనుగ్రహము నొందినవారిని జూచితిని. కావున నీవు విచారింపక, ప్రసన్నుడవై ధీరచిత్తముతో పత్నీసమేతుడవై యరిగి, ఆమహామహుని ఆశ్రయింపుము. మీ కోరిక తప్పక నెరవేరగలదు” అని పలికి, ఆ పుణ్యదంపతులను “ఇష్టార్థసిద్ధి నొందుదురుగాక” అని దీవించి వెడలిపోయెను.

వైశ్యాగ్రణి యగు నా ఛర్ముడును, ఆతని సతియు ఆ ముదుసలి వైశ్యపుంగవుని వాక్యములకు మిక్కిలి సంతసించి యా మతునాడె, తగురీతి కానుకలతో నా భూమింజయు డున్న పుణ్యతీరమగు యమునా నదీతీరమున జేరి, ఆ మహాత్ముని దర్శించుకొనిరి. పిమ్మట తాము పెంటగొనివచ్చిన కానుకలను సమర్పించుకొని, ఆ మహాత్ముని యానందపరచి “మహాత్మా ! మీ గురించి చాలగా వినియున్నాడను. కల్పతరువురీతి తాము చనుదెంచిన శరణాగతుల మనోభీష్టముల నెరవేర్చుచుండిరని లోక ప్రసిద్ధి. కావున, సంతానహీనుల మగు మాపై తమ సత్కృపా రసమును వెదజల్లుడు. మేముకూడ సంతానవంతుల మగుటకు తగినమార్గమును దెలియజేయుడు” అని పెక్కు విధముల ప్రార్థించుకొనిరి.

భూసురోత్తముడగు నా భూమింజయుడు ఆ పుణ్య దంపతులయందు ప్రసన్నుడై వైశ్యకులభూషణా : మీ యనన్యమగు నేవకు మిక్కిలి నే నానందించితిని. వంశోద్ధారకుడగు మీకొక్క కుమారుం డుద్భవించు తెరంగు దెల్పెదను. మీ రా పద్ధతిని నియమంబున, శుచిర్భూతులై ఆచరింపుడు ; మీ కోరిక దీరగలదు. అదెట్లనగా, మీ రుభయులును, నియతాహార్యులై రేపు వచ్చు కార్తీక శుద్ధ త్రయోదశి మొదలు సంవత్సరాంతమువరకు అనగా. పాల్గుణ మాసము ఐహళపక్ష అంత్యమునఱకును గౌరీసమేరు

చగు నా పరమశివుని ప్రతిదినమును ఏమిట సంతానవాంఛా నక్తులై పూజ నొనర్చుడు. అందువలన తప్పక మీ కా అదిదం పతుల కరుణారసంబు వలన పుత్రోదయము కాగలదు” అని బోధించి వారల కొక ఉమాశంకర స్తోత్ర యుక్తమగు మంత్ర మును బోధించి ఆశీర్వదించి వారి తావులకు వీడ్కొల్పెను.

ధర్మనకు పుత్రోదయ మగుట

ధర్ముం డీట్లు భార్యయుక్తుండై భూసురోత్తముని ఆశీర్వాదము పడసి, నిజగృహంబునకు చనుదెంచి భార్య సమేతుండై కార్తీక శుద్ధ త్రయోదశినాడు శుచిర్భూతులై శ్రీ గౌరీసమేతుండయిన ఉమానాథుని పూజింప మొదలు పెట్టెను. ఇట్లు మిక్కిలి విశ్వాసముతో, భయభక్తులతో, నిష్ఠతో ప్రీతిదినము చేయుచున్న ఆతని పూజలకు పార్వతీ నాథుడు కడుంగడు సంతోషించెను. అంత సంవత్సరాంత్యమున, నొకనాడు శ్రీ గౌరీనాథుడు ఆ పుణ్య దంపతులకు స్వప్నమున సాక్షాత్కరించి, “మీకు సద్గుణ నిధియు, వైశ్య కులమణియు, ధార్మికుడును అగు నొక్క పుత్రోరత్నంబుదయించగల” డని యాశీర్వదించి అదృశ్యుం డయ్యెను.

తరువాత కొన్ని దినంబులకే వైశ్యకులమణి యగు నా ధర్ముని యిల్లాలు గర్భవతి అయ్యెను. క్రమక్రమంబుగా నామెకు నవమాసములు నిండినవి. ఒక శుభ సుముహూర్తమునందు గ్రహములు అన్నియు మంచి స్థానములలో ఉండగా, ఆ సతీమతల్లి పనవించి యొక పుత్రరత్నమును గనెను. అప్పుడు మింఱనుండి

కుసుమవర్షము (పూల వాన) కురిసినది. అంత ధర్ముడు పుత్రోదయమునకు నిర్భరానందచిత్తము గలవాడై - ఆ వేడుకనమయము నందు పెక్కుమంది బ్రాహ్మణపుంగవులకు కోరిన దానములొసగి సంతృప్తి పఱచెను.

ఆ బాలుడును శుక్లవక్షపు పున్నమీ చంద్రునివలె దిన టిన ప్రవర్ధమానుడై పదునొకండు దినములు గడపెను. అప్పుడు తండ్రియగు ధర్ముడు నిర్భరానందకందళితుడై నామకరణ మహోత్సవము గావింప నిశ్చయించుకొని, ఆ వేడుకకు ఆహూతులయిన విప్రబృందము నుద్దేశించి “ఓ బ్రాహ్మణోత్తములారా ! ఈబాలునకు జాతక లగ్నంబు ననుసరించి నామంబు బెట్టగోరుచున్నాను” అని వేడుకొనెను, వారును బాగుగ లగ్నంబుపలక్షించి, ఆ బాలునకు “ధర్మనందనుడు” అను నామము నుంచిరి. పిమ్మట నా శుభసమయంబున ధర్ముండు, నామకరణ మహోత్సవమునకు విచ్చేసిన బంధుకోటినే కాక, తదితరులను గూడ మిక్కిలి తృప్తి పఱచెను.

ధర్మనందునుని విద్యాభ్యాసము

క్రమము ధర్మనందనుడు దినదినమున బెరిగి పండ్రెం దేండ్ల ప్రాయము వాడయ్యెను. అప్పుడు తండ్రి ఆ బాలునకు ఉపనయనము గావించి, వేదవేదాంగ పారంగతుడయిన భార్గవ మహాముని కడ విద్యాభ్యాసమునకై అప్పగించెను.

ప్రథమ భాగము

ధర్మనందనుడును తండ్రి యాజ్ఞానుసారముగా భార్యను మునివద్ద భయభక్తులు గలిగి, వినయపూరితుడై భక్తితో ధర్మము పుష్కలముగా వినిపించుచు, వేదవేదాంగములనెల్ల పఠించుచు, గురువుగారి మదికి మిక్కిలి ప్రేమపాత్రుడై ఋగ్యజుస్సామవేదంబులలో మిక్కిలి నిష్ణానుడయ్యెను.

ఇట్లుండ ఓకనాడు భార్యవముని ధర్మనందనుని గాంచి “నాయనా! నీవు నాకడగల అన్నివిద్యలయందును పరిపూర్ణుడవైతివి. ఇక నీవు నీ జననీ జనకులకడకు పోయి, వారి సేవలు, జేయుచు సుఖముగా నుండు” మని చెప్పెను. అందులకు ధర్మనందనుడు గురువర్యుని గాంచి, “మహాత్మా! నా కింకను తమ సేవ జేయవలయుననెడి వాంఛ తీరలేదు. కావున నింకను కొన్ని యేండ్లవరకు నన్నిందుండ నిండు” అని మిక్కిలిభక్తితో ప్రార్థింపగా, ఆ మహామునియు నాతని కోరికకు నమ్మతించెను.

ధర్మనందనుడు కిరాతకునికి జిక్కుట

ఇట్లు కొంతకాలము జరిగినది. ఓకనాడు వాడుక ప్రకారము ధర్మనందనుడు గురువుగారి పూజార్థము పుష్పసంగ్రహమునకు సమీపారణ్య ప్రదేశములకు బోయెను. అనాడు మంచి పుష్పజాతులు గోచరింపక పోవుటచే ధర్మనందను డందందు వెదకుచు పెక్కు దూరము వరకును బోయెను. అచ్చట నాతని హృదయమున కింపయిన ఫలపుష్పములు గోచరించుటవలన నవి గ్రహించు

చుండెను. అంత నాతని కొకదిక్కునుండి “విడువుము ; నన్ను జంపకుము. బ్రాహ్మణ హత్యాపరాధము మహా ఘోరమైనది. నన్ను దయదలచి విడనాడుము” అని విన వచ్చెను.

ఆ యాక్రందనము వినినతోడనే ధర్మనందనుడు, వానిని రక్షింపదలచి, ఆ యార్తనాదము వినవచ్చిన దిక్కునుబట్టి పోయెను. “మానవసేవ మాధవసేవ” యని బుధజనోక్తి. సత్పురుషుల కెన్నడును సద్బుద్ధులే కలుగుచుండుట నైజముకదా ! అట్టి తలంపుతో వెళ్ళిన ధర్మనందనున కల్లంత దూరము పోవు సరికి, క్రూరాత్ముం డగు ఒక కిరాతకుడు ఒక బ్రాహ్మణుని బంధించి లాగుకొని పోవుచుండుట గానిపించెను. భయగ్రస్తుడై బ్రాహ్మణుడు దీనారావము గావించుచుండెను. ఆ దృశ్యము తిలకించుసరికి ధర్మనందనుని లేత హృదయము మిక్కిలి కలవరము జెందెను.

అందువలన నాతడు మిక్కిలి వడిగ బరుగై కిరాతకుని సమీపించి యాతని వారించుచు, “ఓరీ ! పాపీ ! నిష్కారణముగ నీ బ్రాహ్మణుని వీల హింసించెదవు ? పవిత్రమగు నీ వింధ్య పర్వత ప్రాంతమున కంతటికిని అపవిత్రము ఆపాదించుచున్నావు నామాట విని, యీ విప్రుని విడిచిపెట్టుము. నిష్కారణముగ నితని నేల జంపజూచెదవు ?” అని పలుకుచుండగా నా కిరాతకుడు గ్రుడ్లెబ్బజేసి, “ఓహో ! వాకళ వీరాధి వీరునివలె నడ్డుపడుచుంటివే ! పొమ్ము, నీదారిని. లేదేని యీతనితోబాటు నీవును

మరణింపగలవు. బాలుడవుగాన దయదలచి చెప్పుచుంటిని. ప్రాణముమీద తీపిగలదేని కాళ్ళకు బుద్ధిచెప్పుము. లేదేని యీత నితోపాటు నిన్నును, నా యిష్టదేవతయగు దేవికి బలిగా జేసి వైతును" అని పలికెను.

అందులకు ధర్మనందనుడు భయము నొందక, ఎట్లయిన నా పుడమీకునికి ప్రాణదానంబు గావింప నెంచి "కిరాతకా ! ఈ బ్రాహ్మణుడు మిక్కిలి చింతించుచున్నాడు. ఈయనను విడిచి పెట్టుము. నీ యిష్టదేవతకు, నీ మనోరథం బీడేరుటకు నన్ను బలిగా గొనియైనను ఈ విప్రుని మాత్రము రక్షింము" అని పలు కగా నా కిరాతకుడు, కొంతతడ వాలోచించి యందులకు సమ్మతించెను. అందువలన నా క్రూరాత్ముడగు కిరాతకుడు విప్రుని విడిచివుచ్చి, ధర్మనందనుని దయమాలినవాడై చేతులు బంధించి పశువును లాగుకొని పోవునట్లుగా, ఈడ్చుకొని పోసాగెను.

అప్పటికి మిట్టమధ్యాహ్న మగుటవలన నెండ మహా తీవ్రముగా నుండెను. ధర్మనందను డిట్లు కిరాతకునిచే బంధింప బడినవాడై వాని వెన్నంటి పోవుచుండుటవలనను, ఎండ వలనను, ఎన్నడు కష్టముల కోర్చియుండని కారణము వలనను మిక్కిలి అలసట జెంది - ముందున కడుగు బెట్టనేరక, సత్యము నకు బద్ధుడై యిట్లే పోవుచు, పోవుచు నొకచో కూలబడిపోయెను. అయినను నా కిరాతకుడు దయా దాక్షిణ్యములను విడనాడి ఈడ్చు కొని పోసాగెను.

కిరాతకుని మరణము

ధర్మనందనుడును సత్యవాక్పరి పాలనా శీలియై, హృదయమున గురువుగారిని దలంచుకొనుచు, వాని ఈడ్పులకు శరీరము నుండి రక్తధారలు స్రవించుచున్నను లెక్కజేయక, బాధను వ్యక్తికరింపకయే పోవుచుండెను. అంతలో వారికి కొలదిదూరము నుండి గుఱ్ఱముల చప్పుడు వినిపించెను. అంత కిరాతకుడు ఆ వచ్చుచున్న గుఱ్ఱపు దండును గమనించి “ఎవరో రాజువలె నున్నాడు. నై న్యము సిబ్బంది యెక్కువగ నున్నది. ఈ స్థితిలో వారుగాని నన్ను జూచిన మోసము సంభవింపగలదు” అని తలంచి ఆ సమీపమునగల ఒక గుహలో ధర్మనందనుని పడ నెట్టి, దానికి అడ్డముగా నొక పెద్దబండను ఉంచి, సమీపముననే గల యొక వృక్షము నెక్కి దాగుకొనెను.

కిరాతకు డూహించినట్లది యొక రాజనై న్యమే. మగధ దేశపురాజు దిగ్విజయార్థము బయలుదేరి వచ్చుచుండెను. క్రమముగా ఆ నై న్యములు కిరాతకుడు దాగియున్న వృక్ష సమీపమునకు వచ్చెను. అప్పు డా మగధాధిపతి గజారూఢుడై పోవుచు పోవుచు, నేలనో శిరము పైకెత్తి వృక్షము దిక్కు జూచెను. ఆ చూపునకు భయగ్రస్తుడై వృక్షముపై నక్కియున్న కిరాతకుడు గోచరించెను. తోడనే రాజు ఆ స్థలము బందిపోటు దొంగలకు నిలయమైనది అగుటవలనను, వాని పరిస్థితిని గమనించి -

వాని నొక దొంగగా నిశ్చయించుకొని, చెంతగల వీరులను జూచి కిరాతకుని జూపి, “వానిని బంధించు” డని ఆజ్ఞ నొసగెను. వారును ఆతని బంధింపబోవునరికి కిరాతకుడు చెట్టునుండి ఉఱికి పారిపోసాగెను. కాని, సముద్రమువలె నున్న ఆ నై న్యము ముందట వాని పాచిక పారలేదు, కొందఱు భటులు వానిని బట్టి దొంగగా నిశ్చయించి క్రూరముగా వానిని జంపివైచిరి. పిదప, ఆ రాజునై న్యములు తమ దిక్కునకు తాము తర్లిపోయినవి.

ధర్మనందనునికొఱకై గురువుగారును,
తలిదండ్రులును విచారించుట.

ఫలపుష్ప సంగ్రహజార్థమై వనాంతరములకు బోయిన ధర్మనందనుడు రాత్రివరకు నాశ్రమమునకు రాకపోవుటచే గురువు గారికి చాల కంపరము బయలుదేరినది. “ఆతని తోటివారందరు వారివారి పనులనుండి ఆశ్రమమున కేతెంచిరి. ధర్మనందను డేల రాలేదు ? ఏమయ్యెను ?” అని భార్గవ మహాముని మిగుల విచారము నొంది శిష్య బృందమును వానిని వెదకుటకై నలుదిక్కుల కును బంపించెను. ఆ శిష్యులును ధర్మనందనునికొరకై సమీపారణ్యము నంతయు గాలించి తిరిగివచ్చి “ధర్మనందనుడు గను పించలే” డని గురువుగారికి మనవి జేసికొనిరి.

అప్పుడు భార్గవముని “తలిదండ్రుల జూచుటకుగాని బోయెనా ?” అని తలంచి, ఎందులకయినను మంచి డని యీ

చార్త ధర్మనందనుని తలిదండ్రుల కెఱుకజేయించెను. వారును కుమారుడు గనిపించుటలే దనుచుచార్త వినినతోడనే శోకార్ణవమున మునుగుచు వడివడి చనుదెంచి ఆశ్రమమునకు చేరుకొనిరి. ధర్మవముని వారిని ఓదార్పబోయెను. కాని, కన్నకడుపుగదా ! అందున లేకలేక గలిగిన నోముల పంట ; సద్గుణనిధి ; పంశాంకురము. అందుచే వారు బిట్టు దురపిల్లలు నిట్లు దుఃఖింపసాగిరి.

“కుమారా ! ధర్మనందనా ? ఏమైపోయితివి ? ఎక్కడ నుంటివి ? ఏస్థితిలో నుంటివి ? నిన్ను విడిచి మే మెట్లు బ్రతుక గలము ? ఓ మా బంగారుపాపా ! నీ దివ్యసుందర విగ్రహమును గనక మేముమాత్రము జీవించి యేమిలాభము ? ఓ పరమేశ్వరా ! ఏల మాకీ పుత్రవియోగము కలిగించితివి ? ఓశంకరా ! పాపభయంకరా ! భక్తవశంకరా ! ఓ మహాదేవా ! గౌరీపతీ ! జగత్పతీ ! నిన్నే మనసార నమ్ముకొనియున్న మా కీ చింత గలిగించుట పాడియేనా ? నిన్ను వినా యితరులను మేము కలలో గూడ నమ్ముకొనలేదే ! అట్టిచో మా కీ దుర్గతి నేల కలిగించితివి ? నీ దయారసంబువలననే మా కా పుత్రరత్నము జనించెను. ఇంతలోననే దయ తప్పినదా ? మేమీ వియోగమును భరింప జాలము. మా యందు పరిపూర్ణానుగ్రహముంచి, పుత్ర సంయోగమును గల్గించుము. లేదేని మా ప్రాణములను గైకొని మా కీ చెఱ దొలగింపుము” అని పెక్కుభంగుల విలపించుచు, భగవంతుని ప్రార్థింపసాగిరి.

చ॥ జయ జయ సాధురక్షణ వి

చార విచక్షణ సారసేక్షణా :

జయ జయ సర్వకారణ ని

శాచర దారణకృన్మహారణా :

జయ జయ సత్యభావన, సు

జన్య భుభావన లోకపావనా :

జయ జయ మంజుభాషణ : ల

సత్కులభూషణ : దీనపోషణా :

గీ॥ శిష్టజన రక్షణము దుష్టశిక్షణంబు

నవని నొనరించుకొఱకు నీ వవతరింతు

వంచు సూరులు బొగడుదు రంబ ప్రాణ

లోల : మా గోల వినరా వదేల ? ఈశ :

ఇట్లు వారు పరమేశ్వరుని నుతించుచు, కన్న కుమారునికై విలపించుచుండగా, భార్గవమునియు వారికి పెక్కురీతుల సద్బోధలు గావించి, శాంతింపజేసి, శిష్యుడు ఆశ్రమమునకు తిరిగి వచ్చువఱకు నిరాహారదీక్ష గైకొన నిశ్చయించుకొని, ఒంటి కాలుపై నిలుచుండి తపము గావింపసాగెను.

సర్పరాజుకడకు వాసుకి, ధర్మనందనుని నాగలోకమునకు తీసికొని పోవుట.

కిరాతకునిచే గుహలోనికి ద్రోయబడిన ధర్మనందనుడు, నీరసించి యుండుటవలన, కిరాతకుని త్రోవునకు తట్టుకొనజాలక

అలసి మూర్ఛపోయెను. కొంత తడవునకు నేదదేరి, బయటకు వచ్చుటకు మార్గము గానక, లోనికి పోజాలక, ఏమిచేయుటకును తోచక, అందే కూర్చుండి, నిశ్చలభక్తితో గురువును ధ్యానించు కొనసాగెను.

ధర్మనందనుడు ఏ గుహయందు త్రోయబడెనో, ఆ గుహ మార్గము నాగలోకమునకే మార్గము. అది కిరాతకునికిగాని, ధర్మ నందనునికిగాని, తదితరు లెవ్వరికిగాని తెలియదు. ధర్మనంద నుడు కిరాతకునిచే గుహలోనికి త్రోయబడిన మఱునాడు. ఈశ్వర కంఠహారమున నుండు ఫణిపుంగవుడగు వాసుకిసర్పము సర్పరా జాధిపతిని దర్శించు నుద్దేశముతో - పరమేశ్వరుని యనుజ్ఞ బడసి నాగలోకమునకు వచ్చుచు, ఆ గుహ వద్దకు వచ్చెను. కాని అది రాయితే మూయబడి యుండుటవలన “నరు లెవ్వరో దీనిని మూసియుండవచ్చు” నను భావముతో, క్రోధము చెందినవాడై విషజ్వాలలు గ్రక్కి; ఆ రాతిని నుసినుసి గావించి, గుహలోనికి ప్రవేశించెను. అందు గురు పాదపద్మముల మదిలో దలంచుచు సమాధినిష్ఠలో నున్న ధర్మనందనుడు బ్రహ్మతేజముతో వాసుకి సర్పమునకు గోచరించెను.

ఆ బాలకుని గాంచినతోడనే వాసుకి మిక్కిలి ఆశ్చర్యము గలవాడై “ఈ బాలకుడు చూడగా మానవుడు. అయినను బ్రహ్మ తేజముతో ప్రకాశించుచు మిక్కిలి దీక్షపరుడై యున్నవాడు. భగవత్సేవాధురంధరుడై యుండనోపు : కాదేని నాయొక్క విష

జ్వాలలో పడి నుసునుసి కాకుండునా ? ఇతడు భగవద్భక్తుడు. కావుననే చలింపక యున్నవాడు. ఇంత చిటుతప్రాయముననే ఈ పసిగందునకు ఏమి అవమానము, ఎటువంటి గొప్ప కష్టము సంభవించినదో ; ఏమో ! భక్త ద్రువునివలె నీతడుకూడ మహా తపస్సమాధియం దున్నవాడు. ఇట్టి బాలుని చెనకుట నాశనము కొని తెచ్చికొనినట్లే” అని భావించుకొని, ధర్మనందనుని సాదరముగ వీక్షించి, తిన్నగ నా గుహద్వారము వెంబడి నాగలోకమునకు చేరుకొనెను.

తరువాత వాసుకి, అందున్న సర్పరాజును దర్శించి, పూజించి తాను వచ్చిన కార్యంబు నివేదించుకొని తిరిగి కైలాసమునకు పోవుటకు ఆతని యనుజ్ఞను కోరెను. సర్పరాజు వాసుకిని జూచి “అంత తొందరపడెదవేమి ? కొంతనేపు యిక్కడ గల యీ సత్పురుష సద్గోష్ఠి యందు పాల్గొని సంతనము నొందుము” అని పలుకుచు, ప్రసంగపశమున “భూలోకపు వార్తలేమి ?” అని ప్రశ్నించెను.

వాసుకి యిట్లు బదులు పలికెను : “సర్పరాజా ! భూలోకమున నింకొక దుగ్రివుడు బయలుదేరినట్లున్నాడు” అని తాను గుహలో కనుగొన్న ధర్మనందనుని గురించి తెలియజేసెను.

వాసుకి వాక్యములకు సర్పరాజు మిక్కిలి పెరగంది, “ఏమీ ! నీయొక్క విషజ్వాలలకుగూడ నోర్చిక్కునునంతటి శక్తి సంపన్నుడా యీ బాలకుడు ? అట్లయిన నత ధోక గొప్ప

మహానుభావుడే యనవచ్చును. అత డచ్చటికి ఏ విధముగా వచ్చి యుండెనో తెలిసికొనవలయును. మఱియు నా బాలకుని నేను గూడ జూడవలయునని యున్నది” అని పలుకుచు, వాసుకిని జూచి “నీవు తగురీతి మనవారితో బోయి, ఆ బాలకుని యిచటికి తీసికొని ర”మని పంపెను.

సర్పరాజానుమతిని వాసుకి కొంతమంది కులపెద్దలతో ధర్మనందను డున్న గుహకు వచ్చెను. అప్పటికి ధర్మనందనుడు శోషిల్లి పడియుండెను. అందువలన వాసుకి మంత్రం బొందు పరించెను. దాచితో ధర్మనందనుడు మరల జవనత్త్వములు గల వాడై, నేత్రములు విప్పి వాసుకి సర్పరాజాదులను గాంచి. నమ స్కార మొనరించెను.

అప్పుడు వాసుకి ఆ బాలుని జూచి “నాయనా ! నీ వెవ రవు ? నిబిడమై నిర్జనమై యలరు ఈ గుహలో పడి యుండుటకు కారణమేమి ?” అని యడిగెను.

ధర్మనందను డప్పుడు తనయొక్క చరీత్రం బంతయు నివేదించుకొనెను. అందులకు వాసుకి మిక్కిలి సంతృప్తుడై “నీ యమోఘమైన త్యాగగుణము కడుంగడు వర్ణింప తగినది. నీ సంగతి మున్ముందిటు పోయినప్పుడు నిన్ను చూచి యుండుటచే, మా సర్పరాజునకు తెలియజేసితిని. ఆయన నిన్ను చూడవలయు నని మిక్కిలి కుతూహలపడుచున్నాడు. కావున మావెంట నాగ లోకమునకు దయ నేయు”మని విన్నవించెను.

కాని, ధర్మనందను డందులకు సమ్మతింపలేదు. “స్వామీ! నా యీ శరీరముపై నాకెట్టి బాధ్యతయును లేదు. ఇది కిరాతకుని కర్పించితిని. అతని యనుమతి లేనిది నేను వచ్చుట మహా పాతకము. కావున అతని నడుగుడు” అని పలికెను. వాసుకి యా బాలుని వచనంబులకు ముగ్ధుండై దివ్యదృష్టిచే కిరాతకుని మరణము నెఱింగి, “కుమారా ! విచారింపకుము. నిన్ను గొనివచ్చిన కిరాతకుడు మగధరాజభటులచే సంహరింపబడినాడు, ఇక నీ కష్టములు తీరినట్లే. నా మాట విని సర్పరాజును దర్శించుకొనుము” అని పలికి ధర్మనందను నొప్పించి, ఆతనితో వాసుకి నాగలోకమునకు చేరుకొనెను.

ఇట్లు చనుదెంచిన ధర్మనందనుడు సర్పరాజును గాంచి, భక్తి శ్రద్ధలతో అనేక విధంబుల బొగడి, సాష్టాంగ వందనము లాచరించెను. అంత నాఫణిరాజు మిక్కిలి సంతుష్టుడై అతని నాశీర్వాదించి “నాయనా ! ఇక నీ ఆశ్రమంబునకు వెడలుము. అచ్చట నీకై నీ తల్లిదండ్రులును, గురువగు భార్గవమహామునియును మిక్కిలి కుందుచున్నారు. నీవు త్వరితగతిని బోయి వారికి ముదంబు గల్గింపుము. వివాహము కావించుకొని అష్టశ్వర్యములు గల్గి సంసార యాత్రను సాగింపుము” అని బోధించి, ఆతడు వేగముగ ఆశ్రమమునకు చేరుటకుగాను ధర్మనందనునకు సర్పరాజొక మంత్రము నుపదేశించెను, ధర్మనందనుడు పరమానంద సర్పరాజుచే ఆ మంత్రం బుపదేశంబొంది, వినయపూర్వకముగా సర్పరాజు నిట్లు ప్రశ్నించెను.

సర్పరాజు ధర్మనందనునకు - చతుర్వర్ణ సమాచారంబును,
కలియుగ వృత్తాంతమును బోధించుట.

ఓ ఫణిరాజా! నాకొక సందియము కలదు. అది తమవంటి
మహాత్ములద్వారానే తీరగలదని నమ్మి, మిమ్ముడుగుచున్నాను.
దయతో నా సందియమును బాపగోరెదను. అ దేమనగా:—

యుగంబుల పరిమాణంబును, బ్రహ్మమానంబు, మఱియు
కలియుగమందలి చతుర్వర్ణజననంబును, వారి ధర్మబులును సవిస్త
రంబుగా దెలిపి కృతార్థునింజేయ వేడుచున్నాను” అని పలుకుటయు
నా ఉరగపతి మిక్కిలి ఉల్లాసము నొంది ధర్మనందనున కిట్లు
బోధించెను.

“ధర్మనందనా! చక్కగా ఆలకింపుము. కృతయుగ పరిమా
ణము 1728000 సంవత్సరములు, త్రేతాయుగ పరిమాణము
1296000 వత్సరములు, ద్వాపరయుగపరిమాణము 864000 వత్స
రములు, కలియుగ పరిమాణము 432000 సంవత్సరములు. ఈ
నాలుగు యుగంబులును ముగిసినచో, ఒక మహాయుగ మైనట్లు.
ఇట్టి మహాయుగంబులు దెబ్బదియొకటి (11) యైనచో నొక
మన్వంతర మగును. దీనినే ఇంద్రకల్పమనియును చెప్పుదురు.
ఇట్టి ఇంద్రకల్పములు పదునాలుగు (14) ఐనచో బ్రహ్మదేవునకు
ఒక దినంబు, ఇటువంటి దినంబులు మున్నూటయఱవది (360)
అయినచో బ్రహ్మకు ఒక సంవత్సరము. ఇట్టివి నూరు అయినచో

నొక బ్రహ్మకల్పమనబడును. ఇట్టి నూరు బ్రహ్మకల్పంబులు దీర్ఘాయువను ఋషికి ఒక్క దినంబగును. ఇట్టి దీర్ఘాయువు ముని దినంబులు యిరువదియేడు (27) కోట్లు అయినచో, రోమశమహామునికి-ఆతని శరీరమందున్న యొక రోమంబు వీడిపడును. ఇట్టి రోమశమహాముని దినంబులు ముప్పదిమూడు (33) కోట్లు అయినచో అష్టావక్ర మహామునికి ఒకయెముక వంకర దీరును. అట్టి అష్టావక్ర మహాముని దినంబులు నలుబది (40) కోట్లు అయిన యెడల, పాద దృఙ్మానికి (భారద్వాజ మహాముని. ఈతనికి పాద మధ్యంబున నేత్రంబుగలదు. కావున సీతడు పాదదృఙ్మానుడని పిలువబడెను.) ఒక్క నిమిషంబగును. ఇట్టివి ఒక అర్బుదంబు కోట్లయినను శ్రీ విరాట్ మహా పురుషునకు ఒక్క నిమిషమయినను కాదు.

అట్టి శ్రీ విరాట్ పురుషుడు ఈ సమస్త చరాచర జగత్తు నంతటను వ్యాపించి, నిత్యుడై, సర్వసాక్షియై, నిరాకారుడై, నిరవద్యుడై, సహస్రశీర్ష, ద్విసహస్రబాహువులు గలవాడై వేద వేదాంగములకును అగోచరుడై, ఉపాదాన కారణభూతుడై, పరమ మునీంద్ర హృదయాంతర్గతుడై, పరమ హంసాకార ప్రభావుడై, చతుర్ముఖుడై పృథ్వి దివిజవందితుడై, దివ్యతేజోమయుడై, ప్రకాశించుచు, నతడు తన సంకల్ప మాత్రంబున, అహంకారాది ప్రకృతి స్వరూప బ్రహ్మాండముల యందంతటను వ్యాపించి, సత్త్వ, రజస్తమో గుణాకారులగు బ్రహ్మ విష్ణు -

మహేశ్వరులను నిర్మించి, జగన్నిర్మాణ కారణభూతంబైన రజో గుణమును, చతుర్వేదములను బ్రహ్మకొసంగి పోషింపుమనెను.

పిమ్మట - జగద్రక్షణమునకు మూలంబగు సత్త్వగుణమును, చక్రాయుధమును విష్ణువున కొసంగి, పరిపాలింపుమనెను. ఆ తరువాత, సంహార నిపుణత్వంబు గలదియగు త్రిశూలమును, తమోగుణంబును మహేశ్వరుని కొసంగి లయింపు జేయు మనెను.

బ్రహ్మ సృష్టిక్రియము.

అప్పుడు బ్రహ్మ జగత్ సృష్టింపదలచి, శ్రీ విరాట్స్వరూపుని సంస్తుతించి, కార్యరంగంబున బ్రవేశించెను. ఇట్లా బ్రహ్మ దేవుడు హానివృద్ధులులేని ఆ పరాత్పరుని యనుజ్ఞ బడసినవాడై ప్రప్రథమమున, పంచభూతములలో నొకటియగు ప్రాణమువలన, ప్రజాపతిని సృష్టించెను. పిమ్మట అపానమువలన క్రతువును; వ్యానమువలన పులహని, ఉదానమువలన పులహస్త్యుని, సమానమువలన వశిష్ఠుని, శిరమువలన గగనమును, చెవులవలన వాయువులను, నేత్రములవలన సూర్య చంద్రులను, ముఖమునుండి ఇంద్రుని, అగ్నిహోత్రుని; నాభివలన అంతరిక్షమును, రోమకూపములనుండి అతల - వితల - సుతల - తలాతల - రసాతల - మహాతల - పాతాళంబు లనెడి అధోలోకంబుల నేడును; మఱియు భూలోక - భువర్లోక - సువర్లోక - మహాలోక - జనలోక - తపోలోక - సత్యలోకంబు లను ఊర్ధ్వలోకంబుల నేడిటిని బుట్టిం

చెను. పిమ్మట, ముఖమునుండి బ్రాహ్మణులను ; భుజములనుండి క్షత్రియులను; ఊరువులనుండి వైశ్యులను; పాదములనుండి శూద్రులను; సర్వాంగములనుండి దేవతలను, మరియు - యక్ష, రాక్షస, గంధర్వ, సిద్ధ, విద్యాధర, కిన్నర, కింపురుష, గంధర్వాది నా నా విధ భేదరీ బృందంబులను జనింపజేసెను. మరియు నా బ్రహ్మదేవుడు ద్వాదశాదిత్యులను, ఏకాదశరుద్రులను, నవగ్రహములను, అష్టదిక్పాలకులను, దిగ్గజంబులను, మాతృకా సప్తక కమును, మహాముని - సాగర - శైల - ద్వీపంబులను, నదీ నదంబులను, భూ-జల-వన-కుధర - పక్షి-ద్రుమ-లతా-పకు - మృగ-క్రిమి - కీటకాది జంతువులను పుట్టింపి, ఆ యా వాటికి తగిన పాపపుణ్యములను, సత్యా సత్యములను, ధర్మాధర్మములను, వృద్ధిక్షయములను గల్పించెను. మరియు వాని వానికి యోగ్యతను బట్టి ఆహారము, స్థానము, నిద్ర, రతి, సంతనము, భయము, మర్యాద, ఆశ్రమధర్మము, వర్ణము మొదలగున వన్నియు నేర్పాటు గావించి ప్రపంచంబు సుద్ధరించెను.

పురోహిత నిర్ణయము

అటు పిమ్మట సృష్టికర్తయగు నాబ్రహ్మదేవుడు తన కుడి యంగములనుండి సర్వజాతి పురుషులను, ఎడమయంగములనుండి నా యా జాతుల యొక్క ఎల్ల స్త్రీలను బుట్టించెను. బ్రాహ్మణులకు వేదాధ్యయనము నిర్ణయించెను. క్షత్రియులకు భూపరిపాలనా కార్యము నిర్ణయింప నానతి యిడెను. వైశ్యులకు కృషి, వాణిజ్య

గోరక్షణా భారమున నియుక్తు లగునట్లు కట్టడి గావించెను. శూద్రులను పై మూడు వర్ణములవారికి దాసులుగా నుండ నియమించెను.

పిమ్మట ఆ బ్రహ్మదేవుండు మానసపుత్రుండగు ఆంగీరసుని బ్రాహ్మణులకు పురోహితుని గను, క్షత్రియులకు ముని పుంగవుడగు వశిష్ఠుని, వైశ్యప్రముఖులకు అపరార్క మహాముని పుంగవుని పౌరోహితులుగా నిర్ణయించి కర్మభూమికి విడనాడెను. వారును తమతమ ధర్మములను దప్పక పురోహితాను సారంబుగ సత్కర్మంబుల నాచరించుచు దినదినాభివృద్ధి నందసాగిరి. శూద్రులును పై మూడు వర్ణులకు సహాయకారులై మెలంగ జొచ్చిరి.

అపరార్క మహామునియు బ్రాహ్మణ్ణును సారముగ వణిక్కుంగవులకు పౌరోహితుడై - వారికి కావలసిన సకల సదుపాయములు గనుచు, వైశ్యపుత్రులకు పండ్రెండేండ్ల ప్రాయము వచ్చునరికి, యజ్ఞోపవీతాది కరణం బగు ఉపనయనమును గావింపజేయుచు, బ్రాహ్మచర్యాశ్రమ ధర్మములను జేయుచు వారిని పునీతుల గావింపుచుండెను. అట్లే వైశ్యకుల స్త్రీలకు తగుధర్మములను, స్త్రీలుండవలసిన విధానములను బోధించుచు, ఆ యా స్త్రీపురుషులకు - గోత్ర ప్రవరముల కనుగుణముగా - వైవాహిక మహోత్సవములను జరిపించుచు, గర్భాదానాది పంచదశ కర్మములను, దేవబ్రాహ్మణ పూజాది సత్కర్మములను, వ్యవహారాది కర్మములగు క్రియ, దైర్య గాంభీర్యాదులను తెలియబఱచెను. పిమ్మట వస్తువాహనాది వివిధ పదార్థంబుల పరీక్షయు, క్రయ విక్రయాదు

లలో నిపుణత్వంబును, ధర్మా ధర్మ వివేకంబును, గోరక్షణాది సత్కర్మములను బాగుగా బోధించి, ఆ మహామునిపుంగవుడగు అపరార్కుడు తననివాసమునకు వెడలిపోయెను. బుద్ధి కుశలు రగు వైశ్యప్రముఖులు భూలోక నివాసులై అపరార్క మహాముని ఉపదేశాను సారంబుగ మెలంగుచు, అష్టైశ్వర్య సంపన్నులై, స్వకులాచార ధర్మంబులం దేమరక మెలంగు చుండిరి. ఇట్లు క్రమంబున న్యాయవర్తనులై సంపరించు వైశ్యప్రముఖులు దిన దినాభివృద్ధి నొంది దేశమం దెల్లెడల వ్యాపించి మిక్కిలి యొన్న ప్యమును గాంచిన వారైరి.

వైశ్యులు శాపగ్రస్తు లగుట

స్వాయంభువ మన్వంతరకాలములో ప్రథమ యుగము నాటికి సర్వమానవులును, దేవతల కీడగు వయస్సు కల్గినవారలై రెండులక్షల ఆయుః పరిమాణముగలవారై వెలుంగజొచ్చిరి. కావున నరులకు, సురలకు భేదములేక యుండెడిది. అట్టి సమయమున నొకనాడు విరాట్పురుషుడు బ్రహ్మ-క్షత్రియ, వైశ్యపు రోహితులగు ఆంగీరస - వసిష్ఠ - అపరార్కమహా మునులను బిలువ, వారును తమతమ జాతులవారితో ఆయన సన్నిధి కేతెంచిరి ఆ మహాసభయందు, బ్రహ్మాది సమస్త దేవతా బృందమును అలంకరింపబడి యుండెను.

అప్పుడు సృష్టికర్తయగు బ్రహ్మదేవుండు త్రివర్ణముల వారిని గాంచి మీమీ వర్ణంబులయం దిప్పుడు యెన్ని యెన్ని గోత్ర

ములవారు కలరో వినజేయు”డని యాడిగెను. అప్పుడు బ్రాహ్మణ వర్ణంబునుండి దుర్వాసు డను బ్రాహ్మణుండు లేచి, ఇప్పుడు మాలో నూట తొమ్మిది (109) గోత్రములు గలవని విన్నవించు కొనెను.

పిమ్మట క్షత్రియ బృందమునుండి ధనంజయుడను భూపతి లేచి “మాలో సప్త (7) గోత్రములు మాత్రమే గలవని విశదీకరించెను. తదుపరి, వైశ్య కూటము నందుండి “సమాధి” యను వణిక్కుంగవుడు లేచి, “మా వర్ణంబున (714) ఏడువందల పదు నాలుగు గోత్రములు విలసిల్లు చున్నవని వాక్రుచ్చెను.

అందులకు బ్రహ్మ పరమానందము నొంది, త్రివర్ణంబుల యందును మిన్నలై వణిక్కుంగవులే యుండుటకు హర్షంబు నొందినవాడై, వారలను మిక్కిలి కొనియాడెను, అది కారణముగ పెక్కుమంది వైశ్యగోత్రజులకు గర్వంబుండురించెను. అయినను అందులో కొందఱు లేచి, వినయముట్టి పడునట్లుగా “మహా నేతా ! తమ దయారసంబువలన, మేము అధికసంఖ్య గోత్రజులమై ప్రకాశించు చున్నను నైకమత్యముగా కలసిమెలసి సంవరింపుచుంటిమి. ఇందులకు కారణము తమయొక్క దయార్ద్ర దృష్టియే” అని పల్కిరి.

మఱికొందఱు వైశ్యులు లేచి, “భగవంతుడవైన యోబ్రహ్మదేవా ! మేము అందఱికంటెను నెక్కువ గోత్రజులమై

యుంటిమిగాన, బ్రహ్మక్షత్రియ వర్గంబుల కంటె, మా వర్గమే అధికము. మాకు సర్వశ్రేయములు గలుగునట్లుగా వరం బొండు ప్రసాదించుము” అని అహంకారపూరితులై వేడుకొనుచు బ్రాహ్మణులను జూచి పరిహసించుచు, “మేమె మీకంటె యధికులము. కావున మీరు మా యిచ్చానుసారంబుగా మెలంగవలయు నని పరిహాసము గావించిరి.

ఆ పరిహాస వచనములు బ్రాహ్మణులు సహింప జాలక పోయిరి, అందుచే నందుండి యొక బ్రాహ్మణ పుంగవుడు లేచి, “వైశ్యులారా : మీరధిక సంఖ్య గోత్రజుల మైతిమని గర్వంబున క్రిందమీ దెఱుంగక, తోటివారి నవమాన పఱచినారు. ఇట్టి మీ గర్వమునకు ప్రాయశ్చిత్తము కావలయును. కావున మీరు నీచులై జాతి భ్రష్టులగుదురు గాక!” యని శపించెను. అందులకు వైశ్యులలోనుండి నూటరెండు గోత్రజులు లేచి - “మహాత్మా ! ఊమింపుము. మావారు, అధికుల మను గర్వంబున మీకు సల్పిన యపచారమును నైరింపుడు. ఇంతటి కఠినశాపమునకు మమ్ము గురిజేయకుడు” అని ప్రార్థించుకొనిరి.

అందుల కా భూసురోత్తముడు కరుణించి, “మీ రిట్లు ప్రాధేయులై తిరి గావున సూర్యచంద్రులున్నంత వఱకు మీ 102 గోత్రముల వారును చిరస్థాయిగా మనగలరు. మఱియు బ్రహ్మజ్ఞాన వర్తనులై, శ్రేష్ఠత్వంబును గాంచి “శ్రేష్ఠి” బిరుదంకితులై ప్రకాశింపగలరు. తక్కిన మీ యీ గోత్రజులు వంశమైనను లేకుండ నశింతు”రని మరల నుడివెను.

అంత నృప్తినేతయగు బ్రహ్మదేవుండును వైశ్యశిఖామణులను జూచి, “ఓ వర్తక పుంగవులారా ! బ్రాహ్మణశాపం బమోఘమైనది. దానిని పోకార్చు శక్తి మాకే లేదు; ఇక మీరన నెంత? మీరికనైన బ్రాహ్మణద్వేషులు గాకుండుడు. మఱియు మీవంశమున కొంత కాలమునకు మాయాశక్తి కన్యకన్వరూపంబున జన్మింపగలదు. అమె కొండొక కారణంబున, అగ్నిప్రవేశము కాగలదు. అప్పు డామెతో మీ గోత్రజులు కొందఱు అగ్నిగుండమున ప్రవేశింతురు. అట్టివారలకీ బ్రాహ్మణ శాపము తగులదు. వారు స్థిరముగా నుందురు, తక్కిన వారు జాతి భ్రష్టులై నామరూపములు లేకుండ నుందురు” అని పలికి వారి వారలను స్వస్థనములకు బో నియమించెను. అనాటి బ్రహ్మసభ యట్టి మహా త్యాగముతో ముగినెను.

వైశ్యుల కైలాస ప్రవేశము

అటు పిమ్మట నా వైశ్యశిఖామణులెల్ల బ్రహ్మదేవుని వద్ద నెలవుగైకొని, భూమండలమునకు చేరుకొనిరి. అయినను వారి హృదయములందు వెదకిచూచినను సంతోషము గనిపింపకుండెను. బ్రహ్మవేత్తలగు బ్రాహ్మణుల శాపము, బ్రహ్మదేవుని వాక్కులు వారు మఱువజాలక పోయిరి. అందువల, వారు తమ పౌరోహితులగు అపరార్కమహాముని యాశ్రమంబునకుబోయి, అమ్మహాత్మునికి జరిగినదెల్ల వినికిడి జేసి ఇట్లు వేడికొనిరి.

“మహాత్మా ! మే మీ మానవలోకమున బడి అనేక బాధలు జెందుచు, కర్మబంధములకు లోనయి జీవితములు బుచ్చుచుంటిమి. స్వప్నావస్థతో తుల్యమగు, నీ మానవజన్మ యెన్నటికైనను నశించి తీరవలసినదేగదా ! కావున మాకు మోక్షప్రదమగు మార్గము గోచరించు యుక్తిని దెల్పి తరింపజేయుడు. తొల్లి ఎందరో మహాత్ములగు వారి నాశ్రయించి మోక్షప్రాప్తి లయినట్లు వినియున్నారము కావున తాము దీర్ఘముగానాలోచించి మమ్ముల నుద్ధరింపుడు.”

వైశ్యపుంగవుల వచనములకు, మహాత్ముడగు అపరార్థముని నిదానముగా కొంతసేపు యోచించి వారిని గాంచి “వర్తకపుంగవులారా ! మోక్షప్రదమగు మార్గము గనవలె నన్న. అది సులభముగా లభించునది కాదు. అంతవరకు శరీరమందు అరిషడ్వర్గములగు కామ, క్రోధ లోభ మోహ, మద, మాత్సర్యములుండునో, అంతవరకును వారు మోక్షమున కర్హులు గానేరరు. కావున, ఆ అరిషడ్వర్గములను నిర్జించి యేకాగ్రచిత్తము గలిగి పరమేశ్వరుని గూర్చి తపం బాచరించినచో, అట్టివారికి మోక్షప్రదము లభించగలదు. కావున మీ రేకాగ్రతచిత్తము గలవారలై పరమేశ్వరు నారాధింపుడు. ఆ మహామహాని దయారసంబువలన పుణ్యలోక ప్రాప్తి సిద్ధింపగలదు. తప్పక మీరు తపస్సు చేసి పుణ్యలోకము నాక్రమించుడు” అని పలికి అందులకు తగిన పంచాక్షరీమంత్రము మొదలైనవి ఉపదేశించి, దీవించి - తపస్సునకు యోగ్యమైనదియు, పవిత్రమైనదియు అగు - హిమవనగమునకు బొంధని నెలవిచ్చి పంపివేసెను.

సత్యవరాయణవర్తనులు. సుశీలురు నగు వైశ్యపుంగవులట్లు పురోహితుడగు అపరార్కముని నెలపు బడసి ఆయనకు సాష్టాంగ వందనములు సల్పి. అక్కడనుండి బయలుదేరి గుర్వానుమతిని హిమవత్పర్వతమునకు జేరుకొని, గౌరీసమేతుండగు శంభుని గూర్చి తపం బాచరింపసాగిరి. జలముల క్రోలి కొందఱును, వాయువును బీల్చి మఱికొందఱును, వేతొక కొందఱు నిరాహారులుగను, ఇంకొక కొంతమంది పర్ణాశనులు (ఆకులు మాత్రమే భుజించువారు)గను, మఱికొంతమంది పంచాగ్నుల మధ్యంబునను, ఇంకను వేతొక కొందఱు జలమధ్యంబునను, కొందఱు ఏకపాదంబునను, కొందఱు అధఃశీరస్కులు (తలక్రిందులుగా నున్నవారు)గను, మఱికొందఱు ఊర్ధ్వబాహువులు గలవారుగను తపస్సు చేయసాగిరి.

ఇట్లు పెక్కుభంగుల నా వైశ్యప్రముఖులు చేయు తపస్సునకు పార్వతీనాథుడు ముదంబంది, గౌరీసమేతుండై, వృషభవాహన మెక్కి, వెంట ప్రమథగణంబులు గొల్వ. నా వైశ్యమును లకు ప్రత్యక్షమయ్యెను. అప్పుడు వైశ్యమునులు దయాకరు డగు నప్పరమేశ్వర పుణ్యదంపతులను గాంచి, బ్రహ్మానందభరితులై, భయ — భక్తుల తోడను, వినయముతోడను ఉమాశంకరులకు సాష్టాంగ వందనము లొనర్చి, పెక్కువిధంబుల నిట్లు స్తోత్రము గావించిరి.

శ్లో॥ శాంతం వద్మాననన్ధం శశిధర మకుటం
పంచవక్త్రం త్రినేత్రం
కూలం వజ్రం చ ఖడ్గం పరశు
మభయదం దక్షిణాంగే వహం తమ్॥

శ్లో॥ నాగం పాశం చ ఘంటాం వర
 ధమరుయుతం చాంకుశం వామభాగే
 నానాలంకారయుక్త స్ఫటిక
 మణినిభం పార్వతీశం నమామి॥

శ్లో॥ ఆత్మాత్మం గిరిజామతిః పరిజనాః
 ప్రాణాశ్శరీరం గృహం
 పూజితే విషయోపభోగరచనా
 నిద్రాసమాధిస్థితి
 సంచారః పదయోః ప్రదక్షిణ విధిః
 స్తోత్రాణి సర్వాగిర
 యద్యత్కర్మరోకమి తత్తదఖిలం
 శంభో తవరాధనమ్॥

శ్లో॥ నమస్త వేదవేదాంత సారభూతం శివప్రదమ్
 శివ నామామృతం దివ్యం పేయం సర్వార్థ సాధకమ్

శ్లో॥ నమస్తే నమస్తే మహాదేవ శంభో
 నమస్తే నమస్తే ప్రపన్నైక బంధో
 నమస్తే నమస్తే దయాసార సింధో
 నమస్తే నమస్తే నమస్తే మహేశ॥

ఇట్లు స్తోత్రము చేసి, ప్రదక్షిణము లాచరించి సాష్టాంగ
 వందనము లాచరించిరి.

అకలంకమతులగు నా వైశ్యమునులయొక్క స్తోత్రము నకు సంతుష్టుడై సదాశివు డప్పడు వారలను గాంచి “వైశ్యమును లారా : మీ తపస్సు, మీ వినమ్రత, మీ భయభక్తులు మమ్మెం తేని ముదం బందజేసినవి. కావున సంకోచింపక మీకు వలయు వరముల గోరుకొనుడు. సంతోషముతో నీయగలవాడ” నని పలి కెను. అందులకు వైశ్యమునులు హర్షించి “దేవదేవా : భవదీయ దర్శనమాత్రంబుననే మా పాపము లెల్ల నిర్మూలన మైనవి. అయినను మాకొక కోరిక గలదు. అదేమన, చిరకాలము మే మీ మానవ ప్రపంచమున బడి, కర్మబద్ధులమై జీవితముల గడిపితిమి. ఇహసౌఖ్యము లనిన రోత కలుగుచున్నది. కావున మాపై కరుణారసము గురిపించి, నేటినుండి మ మ్మెల్లర కైలాస వాసులను గావింపుము. నిత్యము నీ నిత్యానందస్వరూపమునకు నేవ లొన ర్చుచు మా జీవితముల బుత్తుము. ఇంతకంటె మేము కోరునది వే తొండు లేదు. అనుగ్రహించి మా యీ అభీష్టమును సఫలీ కృత మొనర్చుము” అని వేడుకొనిరి. అంత నమ్మహాదేవుడు నిర్మలాంతః కరణా శీలుం డొటవలనను, నిర్భరానందసందోహాండగుట వలనను నా వైశ్యమునుల కోరిక కియ్యకొని, వారల నెల్ల కుటుం బములతో సహా కైలాసమునకు దీసికొనిపోయెను.

ఇట్లు సుశీలురగు నవ్వైశ్య శిఖామణులు కైలాసమున వసించుచు, నిత్యము పార్వతీ పరమేశ్వరుల నేవించుచు నిత్యానందదాయకులై మెలగజొచ్చిరి.

వైశ్యమునులకు గంధర్వుని శాపము - అందులకు
వారిచే గంధర్వునికి ప్రతిశాపము.

కైలాసవాసులై వైశ్యు లిట్లు ఆనందముతో నున్న తరిని, కొంతకాలమునకు నొక విచిత్ర సంఘటన జరిగినది. ఏమనగా, అప్పటి కా వైశ్యబృందములో శంభుశ్రేష్ఠి అను నొక వైశ్య రత్నము మిక్కిలి పేరును గాంచి, పరమేశ్వరారాధనా శీలుడై, సశ్శీలుడై యుండెను. ఆయనకు మణివోలె నొక కన్యకామణి పుత్రిక గలదు. ఆమె పేరు దేవకి. ఆ యమయు పరమేశ్వరారాధనాశీలి. మఱియు జగన్నోహిణి. ఆమె యందవందము లపూర్వ మైనవి ; గుణములు వర్ణింపరానివి నై యుండెను.

ఒకప్పు డా దేవకి శివసేవకై బోయి వచ్చుచుండగా మధ్య మార్గమున చిత్రకంఠు డను నొక గంధర్వు డా చిన్నదాని సోయగ మును గాంచి, మదనావేశపరుడై వలచి, ఎల్లయిన నా కన్నెను పరిణయమాడవలె నని నిశ్చయించుకొని ఆమెతండ్రియగు శంభు శ్రేష్ఠికి తన కోరిక నివేదించుకొనెను.

చిత్రకంఠుని ప్రార్థనకు శంభుశ్రేష్ఠి యంగీకరింపలేదు. మఱియు కులపెద్దల కొందఱిని విచారించి, వంశేతరు డెంతటి గొప్పవాడైనను కన్య నిచ్చుట యనునది పాపహేతువుగ నిశ్చయించుకొని ఇట్లు బదులు పలికెను. “మేము వైశ్యులము, నీవు గంధర్వుడవు. టాగోగులెల్లున్నను వర్ణేతరులకు కన్యాదానము

గావింపనేరము. నీవును కోరదగదు. కావున నీ మనస్సు మార్పు కొనుము” ఇట్లు ఖండితముగా బలికిన యా పలుకులు చిత్రకంఠునకు ములుకులై నాటుటవలన, యుక్తాయుక్తములు గణింపక క్రోధావేశపూరితుడయ్యెను. కామాంధులకు దూరాలోచన యుండ నేరదుగదా :

అందువలన, నా గంధర్వుడు మిక్కిలి కోపించి, “విరహాగ్నిలో నన్ను మ్రగ్గునట్లుగా జేసి, మీరెల్ల రేదియో కట్టుకథల నమ్మియున్నారు. కాన, మీరెల్ల భూలోకవాసులగుదురు గాక ! మఱియు మీ రందఱు కన్యకామూలమున అగ్ని కాహుతులై నుసి యోదురుగాక!” అని శపించెను. అందులకు శంభుశ్రేష్ఠియు మిక్కిలి కోపగించి, “అన్యాయముగా నీవు మమ్ము కామాంధుడవై గమనింపక శపించినాడవు. నిరపరాధుల, యుక్తాయుక్తముల గమనింపక శపించిన నీవును, భూలోక వాసి వౌదువుగాక ! మఱియు నీవు అక్కడ మా కులకన్య నాశించి, ఆమెను పొంద కయే, విరహాగ్నిచే కుండి - తుద కామె శాపవచనమున తల పగిలి మరణింతువు గాక!” అని ప్రతిశాప మొసంగెను. అందులకు చిత్రకంఠుడు మిక్కిలి ఖిన్నుడై యొండాడనేరక నిజసదనమున కరిగెను. పిమ్మట శంభుశ్రేష్ఠి దేవకిని యొక సుముహూర్తమున మేనత్త కొమరున కొనంగి మహా వైభవమున వివాహము గావింపజేసెను. ఆ వేడుకలో చిత్రకంఠు డేమైన కీడు తేవచ్చునని భయపడి శంభుశ్రేష్ఠి జరిగిన దెల్ల నందీశ్వరునికి

దెల్పి ఆ పెండ్లికి సహాయకారిగా ఉంచుకొనెను. ఈరీతి దేవకి పెండ్లి మహావైభవముగా ముగిసినది.

పార్వతీ కల్యాణము

పిమ్మట జగద్రీతుడుడగు సదాశివుడు హిమవంతుని పుత్రిక యగు పార్వతిని పెండ్లాడి, ఒకనాడు కొలువుదీర్చి యుండగా నా సభకు చతుర్దశభువనములవారును నా మహావేడుకను తిలకించుటకై చనుదెంచిరి.....అని సాలంకాయన మహర్షి వినిపించుచుండగా, వైశ్యమునులు సాలంకాయన మహర్షిని వీక్షించి “స్వామీ దాక్షయణి హిమవంతుని కెట్లు తనూజ యయ్యెను? అట్లగుటకు కారణమేమి? మా కాపవిత్రచరిత్రము వినిపించి ధన్యుల గావింపు” డని వేడికొనిరి. అంత సాలంకాయనముని ముద మంది, వారికి పార్వతీకల్యాణ మిట్లు వినిపింపసాగెను.

ఓ వైశ్యమునిపుంగవులారా : వైశ్యులు కైలాసనివాసులై నిత్యము పరమేశ్వరుని పూజించుచు బ్రహ్మానందము జెందుచుండిరి. అట్టి తరుణమునం దొకసారి బ్రహ్మమానసపుత్రుడును, త్రిలోకసంచారియు నగు నారదమౌని పెక్కు తావులు వీక్షించి, క్రమముగా దక్షప్రజాపతి వద్దకు చేరుకొనెను. దక్షుడును నారదమునిని సగౌరవముగా ఆదరించి యిట్లడిగెను.

మునీంద్రా : సర్వేశ్వరుడగు నా అల్లుడు ఈశ్వరుడు, నా కుమారిత దాక్షయణి క్షేమముగ నున్నవారా? మతీయు నే యే

వంతలు గనుగొంటిరి : అని యడుగుటయు, నారదుడు చిరునవ్వు నవ్వి “ప్రజాపతి : పుణ్యదంపతులగు మీ కూతురు అల్లుండ్రొక శుభముగాక, వేరొండు కలుగగలదా? వారు సదా ఆనందమయులై ప్రకాశించుచున్నారు. దాక్షయణి మిమ్ము మఱినుఱి తలంచినది. అత్తింట మహద్భోగము లున్నను, ఆడుబిడ్డలకు పుట్టింటిపై ఆశ యుండుట సహజమేకదా : మీ పిల్లవునకై ఆ సతి మిక్కిలి యెదురుచూచుచున్నది” అని పలికి, తదుపరి యా మహాముని వారి సెలవంది వెడలిపోయెను.

నారదమహర్షి వెడలిన తరువాత దక్షప్రజాపతియు, అతని భార్యయు నాలోచించుకొని తాము నేయబోవు యజ్ఞమునకు కూతు రను అల్లని పిల్లచుటకై నిశ్చయించుకొనిరి. పిమ్మట దక్షుడు యాగము మొదలిడుటకు ముందు వారిని గొప్పపచ్చటకై కైలా సమున కేగెను. ప్రజాపతి యక్కడ కేగువరికి పరమేశ్వరుడు ప్రజాపతిరాక తెలిసికొనెను. కాని నేత్రములు తెరవలేదు. తెరచిన ఆ యోగసమాధి మహత్త్వము వలన నేత్రములనుండి అగ్నిజ్వాలలు వెలువడి యారని భస్మము కావించునని శంకరుని తలంపు. కాని, దట్టదది అమర్యాదగా నెంచెను. తనను పరకరింపలేదనియు, చూడలే దనియును తలంచి క్రోధావేశపూరితుడై కుమారితను కూడ గననొల్లక, గిరుక్కున మరలి తన నివాసమునకు చేరు కొని యజ్ఞము ప్రారంభించెను.

ఈ సంగతి యంతయు తరువాత దాక్షయణికి తెలిసినది. పతియొక్క భావము, తండ్రియొక్క అవివేకము గుర్తించినది. తండ్రి కీ సంగతి జెప్పటకును, తండ్రి సల్పుచున్న యజ్ఞమును వీక్షించుటకును ఆ మహాసాధ్వి పుట్టింటికి పయన మయ్యెను. పర మేశ్వరు డది తెలిసికొని ఆమెను జూచి “దేవీ ! నీ తలంపు మంచిదే. కాని, మీ తండ్రి అభిమానపూరితుడు. కావున నీ వటకు పిలువని పేరంటమునకు బోవలదు. అవమానమునేయ చూచు చున్న ఆతనికి నీరాక ఆనందమై తప్పక నిన్ను పదిమందిలో తృణీకరింపగలడు. ఇప్పటి కీ పయనము మానుకొనుము. తరువాత చూచుకొందము” అని హెచ్చరించెను. కాని ఆ సతి పుట్టింటిపై గల మక్కువ వలనను, ఎంతవారైనను కన్నపుత్రిక నవమానింతురా ? యను విశ్వాసము వలనను తనపట్టు విడువలేదు. ఇక శంకరు డేమి చేయగలడు ? “చెప్పగా విననివారిని చెడగా చూడు” మని కదా సామెత : “సరే ! ఇక నీ యిష్టము, జరుగునది జరుగక మానదు” అని పలికి యామెను పుట్టింటి కనిపెను.

దాక్షయణి యోగినిచే మృతి నందుట.

దాక్షయణియు నిట్లు పతి నెలపు నంది పుట్టిసింటికి బోవు సరికి యక్కడ యామెను పలుకరించువారలే లేకపోయిరి. తోడ బుట్టిన సోదరీమణులు, కన్నతల్లియుకూడ దక్షప్రజాపతికి వెరచి ఆమెను “ఎప్పుడు వచ్చితి?” వని కూడ నడుగజాలకపోయిరి. ఆమె పరిస్థితి కట కౌహూతులైన శ్రీగణ మెల్ల ముసిముసి నగ

వులు నవ్వుకొనసాగిరి. ఇదియంతయు వీక్షించుసరికి ఆమెకు పతి యన్న వాక్యములు జ్ఞప్తికి వచ్చెను. కాని, ఏమి చేయగలదు? తన తెలివితక్కువకు కొంత నేపు విచారించెను. ఇంతలో తండ్రియు నామెను వీక్షించి కోపముతో “ఎందులకై వచ్చితివి? నిన్నేమైన ‘రా : అమ్మా !’ అని బొట్టు కాటుక పెట్టి పిలిచితిమా? ఏదీ! నీ పతి? పొరపాటున వచ్చెనా యేమి? అదిగాక స్మశానములలో దిరుగు ఆ జోగులు ఇక్కడ తెల్లు రాగలడు? ఈ వేడుక లా కాటి ద్రిమ్మరి తెల్లు రుచించును? పంది పన్నీరు మెచ్చదుగదా!” అని పెక్కురీతుల నిందించెను. ఆ వాక్యము లన్నియు దాక్షయణికి ములుకుల వలె నాటినవి. అందువలన నామె యట నుండుటకును, మరల పతిగృహమున కేగుటకును కూడ సమ్మతంపజాలక, అభిమానపూరిత హృదయ యై అక్కడనే యోగాన్ని రగుల్కొల్పి ప్రాణములు విడనాడెను.

వీరభద్రుని జననము — దక్షయజ్ఞ విధ్వంసము

ఈ సంగతి పరమేశ్వరునికి తెలిసినది. తోడనే యతడు క్రోధావేశపూరితుడై జటాజూటమును పృథివిపై గొట్టగా నందుండి వీరభద్రు డవతరించెను. శివు డాతనిగాంచి “కుమారా! నీ తల్లి మరణమునకు కారకు లయినవారి నెల్ల వధించి రమ్ము” అని ఆజ్ఞాపించెను. వీరభద్రుడును రెండవ రుద్రునివోలె క్రోధానలము నెగజిమ్ముచు పోయి ఆ యాగమును ధ్వంసము కావించి దక్షప్రజా పతిని రెండు ఖండములుగ ఖండించివేసెను.

బ్రహ్మమానసపుత్రుడగు దక్షప్రజాపతి మరణము వలన లోకము లన్నియు కలపర మందెను. అప్పుడు బ్రహ్మ మిక్కిలి విశ్వాసముతో శివునికై తప మాచరించి, ఆతని కృపారసమువలన తిరిగి దక్షప్రజాపతిని మేకతల యతికించి బ్రతికించుకొనెను.

దాక్షిణ్యణి హిమవంతునికి పుత్రికయై జన్మించుట.

అట్లు యోగాగ్నిబడి జీవితముల బాసిన దాక్షిణ్యణి పర్వత రాజగు హిమవంతునికి, ఆతని ధర్మపత్నియగు మేనకకు కుమారి తయై జన్మించెను. హిమవంతుని పుత్రిక యౌటచే నాటినుండి, ఆమె ఉమాదేవి యనియు, హైమవతి యనియు, పార్వతియనియు పిలువబడుచుండెను. ఇట్లా నతి దినదిన ప్రవర్ధమానయై పెరుగుచు, పూర్వజన్మస్మృతి గలదియై. శివరాధనా శీలియై యుక్త వయస్సు నకు వచ్చెను.

ఇట్లుండగా తారకాసురుడను దానవరాజు ముల్లోకములను జయించి, ఇంద్రాదులను పారద్రోలి స్వర్గము నపహరించి, స్వర్గాధి నేతయై, గో-బ్రాహ్మణ హంతకుడై లోకకంటకుడై యుండెను. వానిబాధలకు తట్టుకొనజాలక, యొకనాడు ఇంద్రాది దేవతలు, ముల్లోకవాసులు బ్రహ్మ పాలికిబోయి, తమ దీనత్వమును విశదీక రించుకొని రక్షింపు మని వేడికొనిరి. అప్పుడు బ్రహ్మ దీర్ఘముగ నోచించి యిట్లు బోధించెను.

“దేవతలారా ! విచారింపకుడు. వాని చావు మనవలన నగునది కాదు. ఈశ్వర సంజనితుడగు కుమారుని వలన కాగలదు. ఇప్పుడు పత్నీవ్యసనము వలన శంకరుడు తపము చేసుకొను చున్నాడు పార్వతి హిమవంతునికి పుత్రికగా జన్మించి యుక్త వయస్సుగలదై యున్నది. ఈశ్వరు నిప్పుడా తపస్సమాధినుండి లేపి, కామాసక్తుని గావింపవలయును. ఇందులకు మన్మథు డొక్కడే సమర్థుడు. కావున నీ పని కాతని నియమింపుడు.” అని యనుగ్రహించెను.

మన్మథ సంహారము - ఉమాశంకరుల వివాహము

బ్రహ్మజ్ఞానుసారము మన్మథుడు లోకసంరక్షణార్థమై తన పరివారమగు వసంతుడు, చంద్రుడు, మలయ మారుతము, వెంట నడువ-చిలుక వాహనమెక్కి శంకరుడు తపస్సుచేయుచున్న హిమ వత్సర్వతమును చేరుకొనెను. అప్పటికి శివుడు మంచి తపోనిష్ఠులొ నుండెను. ఉమయు, ఆ సమీపమందు శివుడు తపస్సుచేయుచున్నా డని తెలిసి యాతని పూజించుటకై యదే సమయమున కటకు చేరుకొనెను.

మన్మథు డా సమయమును వృధాగా పోనీక మోహంకుర ములగు నవమల్లిక, నీలోత్పలము, అశోకము, చూతము అర విందము - అను ఐదు పుష్పబాణములు శివుని ఫాలమునకు గురి చూచి కొట్టెను. దానితో శంకరునికి తపోభంగమై కనులు దెబ్బ

చెను. వెంటనే ఉమను జూచెను. మోహము జనించెను. కాని, వెంటనే యతడు ఆమెను పార్వతిగా గ్రహింపజాలక పోయెను. కామోద్రేకము కలుగుటకు కారణము మన్మథుడు గదా ! అందు వలన శివునికి ఆతనిపై క్రోధము గలిగి ఫలమందున్న త్రినేత్రమును దెఱచి మన్మథుని భస్మీభూతము కావించి వైచెను.

ఈ సంగతి మన్మథుని భార్యయగు రతీదేవి తెలిసికొని పరుగుపరుగున బోయి మహావిష్ణువు పాదంబులపై బడి-జరిగినది విన్నవించి - పతిభిక్షపెట్టుమని ప్రార్థించుకొనెను. కరుణాపూరిత డగు శ్రీమహావిష్ణువు ఆమెతో చనుదెంచి, పరమేశ్వరుని పెక్కువిధముల కొనియాడి-మన్మథు డామెకు మాత్రము కనబడునట్లుగా ఆతని బ్రతికించి రతీదేవిని సంతోషపరచెను.

పిమ్మట శ్రీమహావిష్ణువు తారకాసురుని బాధలు సవిస్తరముగా శంకరుని కెఱిగించి యిట్లు ప్రార్థించెను. “మహానుభావా! దాక్షయజీ యిప్పుడు హిమవంతుని పుత్రికయై జన్మించియున్నది. పార్వతి నామమున ప్రకాశించుచున్నది. నీ వామెను చేబట్టి తారకాసురసంహారకు డగు కుమారుని మాకు ప్రసాదించి, లోకములను రక్షింపుము” అని యిట్లు పెక్కువిధముల కొనియాడగా సదయాంతః కరణుడగు శంకరు డందులకు సమ్మతించి, వెంటనే నారద మునీంద్రునిచే హిమవంతునికి పార్వతి నొసంగు మని రాయబార మంపెను. హిమవంతు డందులకు సమ్మతింపగా నొక

శుభ సుముహూర్తమునందు ఉమా శంకరుల వివాహ మత్తివై భోగమున జరిగినది.

వైశ్యులు భూలోకమున అవతరించుట

లోక కల్యాణకరుం డగు శ్రీ పరమేశ్వరుం డిట్లు పర్వత రాజగు హిమవంతుని పుత్రికయగు పార్వతిని పెండ్లాడి, కైలాసమునం దొకనాడు మహావేడుకతో సభ దీర్చి యుండెను. ఆ మహాసభలో (భూలోకవాసులుదప్ప) చతుర్దశ భువనంబులవారును - ఆ పుణ్యదంపతులకు కానుకలు గొని వచ్చుటచే - అలరారి యుండిరి. సృష్టికర్తయగు బ్రహ్మదేవుడు, స్వర్గాధిపతియగు ఇంద్రుడు మతీయు దేవతలును అమూల్యములగు కానుకలను గొనివచ్చిరి. ఇట్లే ఆ యా లోకములవారు (మానవులు దక్క) గొప్ప గొప్ప కానుకలను గొనివచ్చిరి.

పరమేశ్వరుడు వారి నందరను కృపాదృష్టి వీక్షించి, మానవుల లేమికిం సంశయించి ప్రక్కనున్న కుబేరునితో “మానవులిట లేకపోవుటకు గతం బేమి ?” యని ప్రశ్నించెను. అంత కుబేరుడు పరమేశ్వరుని వీక్షించి, “దేవదేవా : తారకాసురుని ఉపద్రవమువలన భూలోకవాసు లెల్ల మిక్కిలి హీనస్థితిలో నున్నారు. కృషి వాణిజ్య నిపుణశీలురగు వైశ్యపుంగవులు మిమ్ముగుఱింజి తపం బాచరించి కైలాసమునందే నివసించియున్నారు. భూలోకమున వైశ్యపుంగవులు లేని కారణమున, ధనలేమిచే యట గల

వారలెవ్వరును కానుకలతో రాజాలకపోయిరి. రిత్తచేతులతో ముఖములు చూపింపజాలక సిగ్గిలి యెవ్వరును యిటకు రా సాహసింప లేకపోయిరి” అని వినయముతో ప్రత్యుత్తర మొసంగెను,

అప్పుడు త్రిలోకసంచారియగు నారద మునీంద్రుడు కూడ లేచి “దేవా : క్రయ విక్రయ నిపుణులు లేని దేవేల యైనను చవిటిభూమియే. పాడి లేని గోవు వంటిది. కావున భూలోకమున వైశ్యప్రముఖుల నిలబెట్టుట ప్రశస్తమని నాతలంపు. పైన దేవర చిత్తము” అని పలికెను. అందులకు పార్వతీవతి దీర్ఘముగ కొంతసేపు యోచించి, కుబేరునిగాంచి “కుబేరా : నారదుడు వివరించినదానిలో సత్య మెంతేని గలదు. కావున వైశ్యులు ద్రవ్యసమృద్ధితో భూలోకమందు వసించి క్రయవిక్రయములను కొనసాగించునట్లుగను, వారి ధర్మములు పాటించునట్లుగను యేర్పాటు గావించుము” అని ఆన తిడెను.

ఈశ్వరాజ్ఞానుసారముగా కుబేరుడు వెంటనే వైశ్య ప్రముఖుల రావించి, శివసందేశము వినిపించి “వస్తు పరిజ్ఞానము, క్రయవిక్రయములు గావించుటకు వైశ్యులు దప్ప తదితరులు అర్హులు కారు. భూలోక మిప్పుడు మీరు లేక యెడారి వలె నున్నది. కావున దేశసౌభాగ్యమునకై మీరు భూలోకవాసులు కాకతప్పదు” అని పలికెను.

అంత వారు పరమేశ్వరుని వీక్షించి “దేవదేవా : మేము భూలోకమున నెన్నియో కష్టము లంది, విసిగి తుదకు భవదీయ

రూపమునకై తపం బాచరించి తమ సన్నిధానమున వసింపగల్గితిమి. అష్టాదము నందుచుంటిమి. మా మురిపె మింకను సంపూర్తిగ తీరనేలేదు. మరల నిప్పుడు భూలోకమునకు పొమ్మని నెల వొసంగుచుండిరి. ఇది మా దురదృష్టమా? మీ చరణసేవ నాచరింపు భాగ్యమింతలోననే మాకు లేకుండ బోవుటయా! మమ్ము కరుణించవలెను" అని పెక్కువిధముల వేడుకొనిరి.

పరమేశ్వరు డంత ప్రసన్నుడగుట వారిని గాంచి "వైశ్య శ్రేష్ఠులారా! మీకు నాయందున్న భక్తి కెంతయు సంతసించుచున్నాను. మీరు భూలోకమున కేగుటకై విచారింపకుడు. కొన్ని శాపముల కారణములవలన మీకు భూలోక నివాసమును తప్పునది కాదు. భక్తులను విడిచి నూనుకూడ ఉండజాలను. కావున నేను నగరేశ్వరస్వామి నామమున నావిర్భవించి, వింధ్యవాసినిగ జనించు ఈ మీ మాత పార్వతిని పొంది మీ యానందము చూపగొందును. అంతియేకాదు శ్రీమహావిష్ణువు కూడ లక్ష్మీనమేతుడై కోనకమల జనార్దన నామముల వెలసి మీకు కులదైవమై మీకునదా సరిసంపద లొనగుచుండును. ఇంకను మీకు సృష్టికర్తయగు బ్రహ్మదేవుడు భాస్కరాచార్య నామమున జన్మించి గురువగును. అతని ధర్మబోధలతో మీకు సమస్త సౌభాగ్యములును కలుగగలవు కావునమీరు సంశయింపక భూలోకమునకుబొం"డనియాదేశించెను.

అంత నవ్వైక్యములు మిక్కిలి ముదం బంది, పరమేశ్వరాజ్ఞానుసారము భూలోకమునకు పోదలచి గో గర్భ మం దొక దివ్య

వత్సరము గడపి, తదనంతరము గోవుకుడిచెవి రంధ్రమార్గమున పురుషులును, ఎడమచెవి మార్గమున స్త్రీలును జనించిరి. వెంటనే బ్రహ్మ వారికి జాతకకర్మ లాచరించి కుబేర విశ్వ కర్మ సమేతుడై నా వైశ్యులను దివ్య విమానంబునందు నెక్కించుకొని భూలోకంబున కరుదెంచి నవఖండములలో నుత్తమ మైన భరత ఖండమందు ఆంధ్రదేశములో నముద్రతీరమునకు సమీపముగా గొతమీనది తీరమందు రమ్యమైన స్థలమందున కుభలగ్నమందు వాస్తు శాస్త్రప్రకారముగా నొక గొప్ప పట్టణమును నిర్మించెను. పట్టణమధ్యమందు వైశ్యులను, పశ్చిమ భాగమున బ్రాహ్మణులను, ప్రాగ్భాగంబున క్షత్రియులను, దక్షిణ ఉత్తర భాగంబుల యందు కూదులను ఉండునట్లు నిర్ణయించి దేవాలయములను తటాకములను నుంచి నుంచి వృక్షములుగల వనంబులను నిర్మించి నా పట్టణమునకు పెనుగొండయను నామకరణంబు జేసి అందు అనేక గోత్రజులగు వెశ్యుల నుంచి వారి స్వధర్మములను బోధించి వారి వద్దనుండి బయలుదేరి కైలాసంబునకు జని ఆ వృత్తాంత మంతయు ఈశ్వరుని కెరిగించి, తన లోకమునకు వెడలిపోయెను.

తరువాత వైశ్యప్రముఖులు పెనుగొండ క్షేత్రమున శ్రీ వింధ్యవాసిని నగరేశ్వరులను, శ్రీ కోనకమల జనార్దనులను ప్రతిష్ఠించి, భైరవాది దేవతలను యథోచితముగ నిలబెట్టి పూజించుచు, పాత్రత నెఱిగి దానధర్మములను చేయుచు, వైశ్య (714) గోత్రజు లెల్లరు క్రయ విక్రయ వ్యాపారంబులు జరుపుచు, నకల భోగ భాగ్యంబులచే సుఖంబుగా నుండిరి,

మఱియు నా వణిక్కుంగవులు దేవతా పూజయందు, బ్రాహ్మణ సత్కారమునందు, అతిథి అభ్యాగతుల నాదరించుటయందు, స్వధర్మముల నాచరించుటయందు మిన్నలై భ్యాతి గడించుచు, దేశ మెల్లెడల వ్యాపించి, అనేక పట్టణముల నిర్మించుకొని సుఖంబుగా నుండిరి.

అని యిట్లు ధర్మనందనునకు సర్పరాజు వివరించి దెల్పుగ ధర్మనందనుడు మిక్కిలి ముదంబున విని, తదుపరి వారలకు నమస్కరించి, వారివద్ద నెలవుపొంది వచ్చి తల్లిదండ్రులకుగురువు గారికి సంతసంబు కలుగజేసెను. తరువాత సతడు గుర్వాసుమతిని జననీజనకులతో నిజ గృహంబును చేరుకొని సమస్త భోగములు నందగలిగెను.

ప్రథమ భాగము సంపూర్ణము.

శ్రీ వా స పి క న్య క

(క న్య కా పు రాణ ము)

ద్వితీయ భాగ ము

శ్రీ వా స వీ క న్య క

(కన్యకా పురాణము)

— ❦ —

ద్వి తీ య ధా గ ము

కనుమశ్రేష్ఠి దంపతులు సంతానలేమికై చింతిల్లుట.

వైశ్యప్రముఖుల కాకరమై వెలసిన పెనుగొండ పట్టణము మిక్కిలి శోభాయమానమై ధన దాన్య సమృద్ధి కలదియై ఆ నాటి పట్టణములకెల్ల తలమానికమై ప్రకాశించుచుండెను. అందలి చతుర్వర్ణములవారును తమతమ ధర్మములను తప్పక న్యాయ శీలురై కాలము బుచ్చుచుండిరి. అందులో వైశ్యప్రముఖులు లక్ష్మీ కటాక్ష సంపన్నులై దేవబ్రాహ్మణ పూజల యందును, దానధర్మముల యందును, పేదసాదల నాదరించుటయందును ఏమటక సదానుభోపేతులై యుండిరి. వైశ్యజాతిని గల 714 గోత్రములవారును ఇట్లు ఆనందభావులై యున్నను, అందు పెండ్లికుల గోత్రజుడును, సదాచార సంపన్నుడును, ధనసంపన్నుడను అగు కుసుమశ్రేష్ఠి యను వైశ్యప్రముఖుడు మాత్రము అష్టైశ్వర్యములతో తులదూగుచున్నను సంతానవంతుడు కాకపోవుటచే దిగులు జెంది యుండెడివాడు.

ఆతని ధర్మపత్ని కుసుమాంబ. పతివ్రతా శిరోమణి. ఆనమాయా సతి కీడగు సద్గుణవతి. పతిహితానుసారిణియై మెలగు

చుండెడిది. కాని, సంతానచింతలో నామె పతికి పదిరెట్లు దురపిల్లు చుండెడిది. సంతానమునకై ఆమె ఎన్నియో వ్రతములు చేసినది; నోములు నోచినది. కాని, ఆ భాగ్యవతి కోరిక తీరలేదు.

ఒకనాడు ఆ పుణ్యవతి భర్తపాదసేవ చేయుచు, ఖిన్న వదనయై యుండెను. కుసుమశ్రేష్ఠి సతియొక్క ఖిన్నవదనమును గాంచి వెరగుపడి “దేవీ ! ఏమిది నే డిట్లుంటివి ? చిరునగవులు వెదజల్లుచు నుండెడి నీ ముఖచింబము నేడు కళాహీనమై యుండుటకు కారణ మేమియో నేను వినవచ్చునా ?” యని లాలించుచు నడిగెను. అందులకా సాధ్వి “నాథా ! భగవంతుని అనుగ్రహము వలనను, తమ దయవలనను నా కిసుమంతయు లోటు లేదు. కాని, సంతానము లేని బాధయే నా మనంబును మిక్కిలి క్షోభ పెట్టుచున్నది. “అపవ్రతస్య గతి ర్నాస్తి”యని గదా బుధ జనోక్తి. వేదములే “పుత్రులు లేనివారికి గతులు లే”వని చెప్పుచున్నవి. మనకు ఎన్నియున్నను ఏమి ఫలము? వంశోద్ధారకు డగు నొక్క భనయు దైనను లేడు. కావున అందులకై తగిన వ్రతమును గుఱించి, అచార్యులగు భాస్కరాచార్యుల వారితో సంప్రదించుడు” అని మిక్కిలి వినయముతో వేడుకొనెను.

కుసుమశ్రేష్ఠి పుత్రకామేష్ఠి యాగము నాచరించుట.

కుసుమశ్రేష్ఠియు నీ విషయమున మిక్కిలి యోచనగల వాడై సతీమణి వాక్యములు మన్నించి, ఆ మఱునాడే యొక సభ

కావించి, దానికి యోగ్యులగు బ్రాహ్మణులను, భూత భవిష్యద్వర్తమాన శీలురగు జ్యోతిష్యులను, వేదపారీణులగు పండితులను, కులగురువులగు భాస్కరాచార్యులవారిని ఆహూతుల గావించెను. పిమ్మట నాతడు వచ్చినవారినెల్ల వగారవముగా పూజించి తన కోరిక నిట్లు విపులీకరించెను.

“మహానుభావులారా ! పుణ్యశీలు రగు తమవంటి మహాత్ములను సాహసించి యిట సమావేశపరచిన దేమనగా :— భగవదనుగ్రహము వలనను, తమ ఆశీర్వాద బలమువలనను మాకు ఏ లోటును లేదు. ధన ధాన్య సంపదలో నెట్టి యిబ్బందియు లేదు. కాని, ఎన్ని యున్నను మాకు సంతానము మాత్రము లేకయున్నది. అందులకై మేము పెక్కు దానధర్మము లాచరించితిమి. ప్రతములు సల్పితిమి. నోములు నోచితిమి. తటాకారామాది సత్కర్మములను ఆచరించితిమి. అయినను మా కోరిక తీరలేదు. పరమేశ్వరునికి మాయెడ కనికరము కలుగలేదు. మా జీవితము లిక యింతి యేనా ? యోచించి మా కా సంగతి విన్న వింతురను దృఢనమ్మకముతో మిమ్మిట సమావేశపరచితిని. కావున కరుణించి తెలియజేయు” డని వినయవిధేయతలతో ప్రార్థించుకొనెను.

అప్పుడు వారెల్ల కొంతనేపు నిదానముగ ఆలోచించిరి. తదుపరి భాస్కరాచార్యులువారు యాతని గాంచి, “నాయనా ! విచారింపకుము. తప్పక మీకు పుత్రోదయము కాగలదు. నీ జాతకరీత్య కూడ పుత్రయోగము కలదనియే దైవజ్ఞులవారి వాదన.

మఱియు మీయింట సాజుత్ జగదీశ్వరియే జననం బందగలదని పలుకుచున్నారు. కావున మీరు చింతింప నవసరము లేదు. అయినను నా దొక నలహా ఏమనగా, పూర్వము దశరథభూపాలుడు పుత్రకామేష్ఠి యాగము నాచరించి శ్రీమన్నారాయణుని కుమారునిగా బడసినాడు. నీవుకూడ ఆ యాగము నాచరింపుము. అందువలన నకల సౌభాగ్యములును చేకూరగల''వని బోధించెను.

శ్రీ వాసవీ కన్యక జననము

కుసుమ శ్రేష్ఠియు గుర్వానతి తలదాల్చి వెంటనే యాగమునకై నకల సన్నాహములు సమకూర్చెను. పిదప గురోపదిష్టముహూర్తమున పత్నిసమేతుడై యజ్ఞగుండమున గూర్చుండి హోమము ప్రారంభించినాడు. ఆ పుణ్యదంపతుల పట్టుదలకు, కుచిత్వమునకు అగ్నిహోత్రుడు సంతోషించి పాయసకుంభముతో ప్రత్యక్షమై వారిని గాంచి "పుణ్యదంపతులారా ! మీ భక్తికి సంతసించితిని. మీకు తప్పక సంతానము కలుగగలదు. ఇదిగో ! ఈ కుంభమునందు గల పాయసమును నేవించినచో, మీ కొక కుమారుడును, కుమారియును కలుగగలరు. వారిచే మీ వంశమెల్ల తరింపగలదు" అని పలికి, ఆ సుధాపాత్ర మొసంగి దీవించి యంతర్హితుం డయ్యెను.

అంత నా పుణ్యదంపతులు తమ కోరిక యీదేరి నందులకు మితిలేని కుతుకము నంది, ఆ మహా వేడుక సమయమనందే

అనేకముగా భూ, గో, ధన, వస్తు, వాహనముల దానముగా నొసంగిరి. తదుపరి పుణ్యనతి యగు నా కుసుమాంబ పావకు దొసంగిన పాయసమును ప్రమోదాంతరంగియై భుజించెను.

తత్ఫలితముగా. నా సతీమణి గర్భవతియై నవమాసములు గడచిన వెనుక వైశాఖ శుద్ధ దశమీ శుక్రవారమురోజున సుము హూర్త కుభలగ్న ఘడియలలో నొక పుత్రరత్నమును, తదనంత రము పుత్రికారత్నమును గనెను. ఆ శిశువు లిరువురును పూర్ణిమా చంద్రుని ప్రకాశముతో నీడగు తేజముతో వెలుగుచు సౌందర్యో పేతులై ఉండిరి. అట్టి తమ సంతతిని మహదానందముతో వీక్షించు కుసుమ శ్రేష్ఠి, కుసుమాంబలకు, పుత్రికామణి యగు నా వసిబాల యొక్క పెట్టున కోటిసూర్యు లుదయించినంత ప్రకాశము గల దియై, సర్వాభరణ భూషితురాలైన జగదాంబగా దర్శన మొసంగెను. అంత నా దివ్యదంపతులు అమందానంద కందలిత హృద యులై పరమేశ్వరికి సాష్టాంగ వందనము లాచరించి ఇట్లు స్తుతించిరి.

ప ర మే శ్వ రీ స్తో త్ర ము

క్లో॥ గౌరీ మీం ధృతపంకజాం త్రినయనాం

శ్వేతాంబరాం సింహగాం

చంద్రోద్భాసిత కేఖరాం స్మితముఖీం

దోర్భ్యం వహంతీం గదామ్

విష్ణ్వంద్రాంబుజ యోని కామత్రిదశైః
 సంపూజితాంఘ్రిద్వయీం
 గౌరీం మానసపంకజే భగవతీం
 భక్తకైష్టదాం తాం భజే॥

శ్లో॥ సకుంకుమ విలేపనా మళిక
 చుంబి కస్తూరికాం
 సమంద హసితేక్షణాం
 సశర చాప పా శాంకుశాం
 అశేషజన మోహినీ మరుణ
 మాఽఽ భూషాంబరాం
 జపా కుసుమ భాసురాం
 జపవిధో స్మరా మ్యంబికామ్॥

శ్లో॥ చంద్రార్థమాశీం ద్విభుజాం త్రినేత్రాం
 శూలాక్షమాలే సతతం వహంతీం
 ఏణాసనస్థాం భుజగోపవీతాం
 తా మన్నపూర్ణాం హృదయే స్మరామి॥

శ్లో॥ కైలాసాచల కందరాలయ కరీ
 గౌరీ ఉమా శాంకరీ
 కౌమారీ నిగమాంతగోచర కరీ
 ఓంకార వీణాక్షరీ :

మోక్షద్వార కవాట పాటనకరీ

కాశీపురాధీశ్వరీ :

భిక్షం దేహి కృపావలంబనకరీ

మా తాన్నపూర్ణేశ్వరీ॥

శ్లో॥ త్రిలోచనాం సూర్యసహస్ర శోభాం

సింహాసనస్థాం ద్విభుజాం ధృతాసిం

పీతాంబరాం విష్ణు మహేశ నేవ్యాం

కామేశ్వరీం తాం హృదయే స్మరామి॥

ఇట్లు పెక్కుభంగుల నుతించిన యా పుణ్యదంపతుల భక్తిక్రద్ధలకు పరమేశ్వరీ మిక్కిలి హర్షించి, వారిని గాంచి “ఓ పుణ్యదంపతులారా ! లేండు. మీరు జన్మాంతరమున నన్ను పుత్రికగా బడయుటకై తపం బాచరించినారు. మీ కా జన్మమున నది నభిషుష్ప మగుటచే, ఈ జన్మమున మీ కోరిక నెరవేర్చుటకై మీకు తనూజ నయితిని” అని పలికి యథాప్రకారముగా నా జగదాంబ మరల శిశువయ్యెను. కుసుమశ్రేష్ఠి దంపతులును దేవి మాయ వలన దివ్యజ్ఞానము తొలగి, ఆ బాలను తమ బాలగనే తలంచి యెత్తుకొని ముదం బందిరి.

క్రమముగా నా బాలలకు పదునొకండు దినములు జరుగగా కులగురువు లగు భాస్కరాచార్యులవారు కుభలగ్న ఘడియలలో జాతక కర్మాది క్రియల నాచరించెను. బాలునకు విదూషాక్ష శ్రేష్ఠి

అనియు, పుత్రికకు వాసవాంబ యనియు నామకరణము గావించెను. ఆ తరుణములో కుసుమశ్రేష్ఠి మహా సంతోషముతో విరివిగా దానధర్మములు ఓసంగెను.

తరువాత నా బాల లిరువురు దినదిన ప్రవర్ధమానులై చుక్కపక్ష క్షిపాకరునివలె నానాటికి పెరిగి పండ్రెండు సంత్సరముల ప్రాయము వారైరి. అంత కుసుమశ్రేష్ఠి మిక్కిలి సంతసించిన వాడై భాస్కరాచార్యులవారిని రావించి కుమారుడగు విరూపాక్షునకు ఉపనయన మహోత్సవము గావింపజేసెను. పుత్రికయు వివాహ యోగ్యురాలగుటచే నా దంపతులు తమ పుత్రికకు తగిన వరునికై అన్వేషణాసక్తులై యుండిరి.

చిత్రకంతుడను గంధర్వుడు భూలోకమున

విష్ణువర్ధను డను మహారాజుగ జన్మించుట

మహా కూరులును, చంద్రవంశజులును, మహాభారత కథా నాయకులును అగు పాండవులకు ఏడవ మనుమడుగా విష్ణువర్ధను డను మహారాజు జన్మించెను. ఈతడు గోదావరీ తీరమునగల రాజమహేంద్రవరమును రాజధానిగా జేసికొని భూభారము వహించి నాటి రాజలోకమున కెల్ల మిన్నయై ప్రకాశింపసాగెను.

(ఈ విష్ణువర్ధన మహారాజు గత జన్మమున నొక గంధర్వుడు. చిత్రకంతు డను నామము గలవాడు. ఇతడు ఆ జన్మమున దేవకి యను వైశ్య కన్యకను వివాహమాడ ప్రయత్నించుటయు,

అది విఫలము కాగా, కామోద్రేకమున యుక్తాయుక్త విచక్షణ వీడి వైశ్యులను శపించుటయు, తత్ఫలితముగా నతడుకూడ శాప గ్రస్థుడగుటయు చదువరులు మఱచి యుండరు.)

విష్ణువర్ధనుడు సకలైశ్వర్యములతోడను ప్రకాశించుచు, మిక్కిలి బల పరాక్రమములు గలిగి అరివీర భయంకరుడై యుండెను. మఱియు, శరణాగతులను కాపాడుటలోను, ప్రజలను కన్నబిడ్డలవలెగమనించుటలోను. రాజకీయవిషయములను సరిదిద్దుట లోను, దండయాత్రలు గావించి రాజ్యవిస్తరణము చేయుటలోను మిన్నయై పూర్వుల కీర్తికి నపవాదు గలుగకుండ ప్రజాపాలనము చేయుచుండెను.

విష్ణువర్ధనుడు దండయాత్రకు బయలుదేరుట.

ఇట్లు ప్రజాపాలనము సాగించుచు విష్ణువర్ధన మహిషాలు దౌక సమయమున, దిగ్విజయయాత్ర నేయదలచి చతురంగబలముల వెంట నిడుకొని బయలుదేరెను. మధ్యతన్నెదిరించు పెక్కుమంది రాజులను పరాజితుల నేయుచు కప్పములు గైకొనుచు క్రమక్రమముగ కల్యాణవట్టణము చేరుకొనెను. దానిని పాలించుచున్న మహారాజును గొప్పవీరుడే. అయినను అతడు విష్ణువర్ధనుని ముందు “సూర్యకిరణ ప్రకాశముచే చీకటియెల్ల పటాపచలై నట్లు” నిలువలేక పోయెను. అందుచే నా డేడు విష్ణువర్ధనునకు సామంతుడుగా నుండుట కొప్పుకొనెను.

తరువాత విష్ణువర్ధను డిక్లే పెక్కుదేశముల గెలిచి పెను కకు మరలి రాజధానికి పయనము సాగించి పెనుగొండ పట్టణ నమీపోద్యానవనముల కడకు చేరుకొనెను. అక్కడికి ఆ మహా పట్టణము రెండవస్వర్గమువోలె దేదీప్యమానముగ గోచరించుచుండెను. అందుచే మహారాజు ముగ్ధుడై చారులను రావించి “ఈ పురము మిక్కిలి శోభాయమానముగ నున్నది. దీని పేరేమి ? దీని నే భూపాలుడు పరిపాలించుచున్నాడు ?” అని యడుగగా, వారు “మహారాజా : దీనిని పెనుగొండ పట్టణ మందురు. బహ్మజ్ఞానుసారముగా విశ్వకర్మ దీనిని నిర్మాణ మొనర్చెను. కావుననే యిది స్వర్గమునకు తుల్యమై యున్నది. ఈ పట్టణమును బహ్మదేవుడు వైశ్యప్రముఖులకు దానముగా నొసగెను. వారు ఈపురమును సర్వసమ్మతముగా పరిపాలించుచు సకల వైభోగములతోడను సుఖముగా నున్నవారు” అని వినయముతో విన్నవించుకొనిరి.

వైశ్య ప్రముఖులు విష్ణువర్ధన మహారాజును
అతిథిగా ఆహ్వానించి పురమునకు గొనివచ్చుట

ఇట్లు మహారాజును, చారులును మాట్లాడుకొనుచుండగా, ఈ సంగతి తెలిసిన పెనుగొండపట్టణ భూపాలకులు ఆ మహారాజును సత్కరింపదలచి అమూల్యములగు కానుకలతో చనుదెంచి, అవి సమర్పించి “పట్టణమునకు ఆరుదెంచి పవిత్రము చేయు”డని వేడుకొనిరి. మహారాజునకు కూడ నా పురముయొక్క సోయగ

మును వీక్షింపవలె నని యుండుటచే మిక్కిలి ముదమంది వారిని తగురీతి సత్కరించి “రేపు పురప్రవేశ మొనర్తు”మని సమాధాన మొసగి వారిని బంపివైచెను.

మఱునాడు విష్ణువర్ధనుడు సపరివారముతో పట్టణప్రవేశము గావించెను. అతని రాకకై వేచియున్న వైశ్యప్రముఖులు సగౌరవముగా నెదు రేగి తీసికొని వచ్చి శ్రీ నగరేశ్వరస్వామి ఆలయమున గొప్ప విందు కావించిరి. విష్ణువర్ధనుడు సంతోషముతో ఆ విందును గైకొనెను. తదుపరి మహారాజు శ్రీ నగరేశ్వరుని తీర్థప్రసాదములను తీసికొని పురమును తిరికించుటకు తగుపరివారముతో కొంత మంది వైశ్యపుత్రులు వెంబడింప బయలుదేరెను.

విష్ణువర్ధన మహారాజు పుర సోయగమును గనుచు

శ్రీ వాసవీ కన్యకను జూచి మోహించుట.

మహారాజిట్లు పురవై భవములను జూచుటకు బయలువెడలి దాని సోయగమును గని మెచ్చుచు నల్లనల్లన వెడలుచుండెను. క్రమముగా నా భూపతి అట గల రాజమందిరములను, దేవతామందిరములను, మిన్నంటి యున్నవా ? అనునట్లున్న ఉన్నత సౌధరాజములను, ధనికులగు వైశ్యపుంగవులయొక్క భవనములను, అందలి మణి నిర్మిత నిర్మాణ నైపుణమును తిరికించుచు జనుచుండెను. రారాజు అగు విష్ణువర్ధనుడు పురమును గాంచ దిరుగుచుండ. అతని జూచుటకై పెక్కుమంది నగరవాస్తవ్యులు

తండ్రోపతంధములై ప్రతివీధియందును మహావేడుకతో గుంపులు గూడియు, బారులుదీర్చియు నిలువబడి యుండిరి.

విష్ణువర్ధనుడు పట్టణప్రజలు చూపు ఆదరాభిమానములు చూరగొనుచు క్రమక్రమముగా కుసుమశ్రేష్ఠి నివసించుచున్న వీధిలోనికి వచ్చెను. అప్పటికి సాయంకాలము అయిదు గంటలు కావచ్చినది. అందువలన శ్రీ వాసపీకన్యక శ్రీ నగరేశ్వరస్వామి సందర్శనార్థమై ఒకరిద్దరు సఖురాండ్రు వెంబడింప దేవాలయము నకు బయలుదేరెను. ఇట్లు చెలులతో నిలు గదలి వచ్చుచున్న శ్రీ వాసపీకన్యక మహారాజు దృక్పథమున బడి యాతని చకితుని గావించెను. చంద్రునిమించిన ప్రకాశముతో రెండవ జగన్మోహిని వలె నున్న ఆ దివ్యమంగళ స్వరూపము మహారాజు హృదయ ఫలకమున ముద్రిత మైపోయినది. అందుచే నాతడు మోహాక్రాంతుడై తాను బయలుదేరిన పనినికూడ మఱచి నిశ్చేష్టతుడయ్యెను. “ఈ కన్యక యెవరు ? మానవకాంతయేనా ; లేక దివిజ భామినియా ? మానవకాంతల కింత సౌందర్య ముండునా ? రంభ, ఊర్వశి. అప్పరస శ్రీలను తలదన్ను సురూప లావణ్యాదులు గల్గియున్న యీ తవ్వి యెవరో గ్రహించి చేపట్టవలెను.” అను నిటువంటి తలంపులతో నా మహారాజు ముందునకు పయనము సాగించుచు, వెంటనున్న వైశ్యపుత్రులను తిలకించి “ఈ సుందరాంగి యెవరు ? ఆమెనామ మేమి ? తలిదండ్రు లెవరు ? అవివాహితయేనా ?” అని ప్రశ్నించెను..

అందులకు సమాధాన మొసగుటకు వైశ్యపుత్రులు మొదట కొంచము జంకిరి. కాని దైర్యము తెచ్చుకొని “మహారాజా ! ఈ అందాలరాశి మా వైశ్యుల పుత్రికయే. నగరపాలకులగు కుసుమశ్రేష్ఠి తనూజ. పేరు వాసవీదేవి. కుసుమశ్రేష్ఠికి చిరకాలము వరకు సంతానము కలుగలేదట ! అందుచే నతడు పుత్రకామేష్ఠి యాగము గావింపగా వారిభక్తికి మెచ్చి అగ్నిహోత్రు డమృత తుల్యమగు పాయసము నొసగెనట ! తత్ఫలితముగా నాదంపతులకు ఒక కుమారుడును, ఒక కుమారితయును గలిగిరి. ఆ కుమారి తయే యిప్పు డిటు వెళ్ళిన వాసవాంబ. ఈమె యన్న విరూపాక్ష శ్రేష్ఠి ఆతడు మా కులగురువులగు భాస్కరాచార్యులవారి యనుగ్రహమున విద్యాపరిపూర్ణుడై ప్రకాశించుచున్నాడు. విద్యులలో నీ కన్యకయుకూడ అన్నగారికి తీసిపోవునది కాదు. ఇరువురిలో నేరికిగూడ నింకను వివాహము కాలేదు” అని సమాధాన మొసగిరి.

మహారాజా వాక్యముల నెల్ల సావధానముగ నాలకించి అచ్చటనుండి బయలుదేరి యాతడు పురసోయగములను కూడ తిలకించుట మానియే, వెనుకకు మరలి తనకై యేర్పరుపబడిన విడిదిగృహమునకు చేరుకొనెను.

నాటిరాత్రి విష్ణువర్ధనుడు భోజనానంతరము శయ్యపై జేరెనేగాని నిద్రాధిదేవత యాతని సమీపమునకైన చేరలేదు. వాసవాంబయే కన్నులముందు తాండవించుచుండెను. త్రిజగన్మోహనాకారమగు ఆ సౌందర్యము, ఆ మందగమనము, ఆ వయ్య

రము, ఆ విలాసము చిత్రసీమయందలి చిత్తరువులవలె నొక్కటాకటిగా నాతని కనులముందు గోచరింపసాగెను. మహారాజిట్లు కలగిన హృదయముతో విదురింపక పరిపరి విధముల నాలోచించుచు ఆ కన్యకను నే రీతి పొందవలయు ననెడి యోచనలతో లేచి అటునిటు పచారు చేయసాగెను.

మహారాజు పరిస్థితి నంతయు గమనించు చుండిన మంత్రి శేఖరు డగు విజయసింహు డప్పు డాతని నన్నిధికి వచ్చి “మహారాజా : రాత్రి రెండవ యామముకూడ గడచిపోయినది. తా మింకను దీరాలోచనలందే సమయమును గడుపుచున్నారు. అంత ఆలోచింపదగిన రాచకార్యము లున్నట్లు నేను భావింపజాలను. ఇంక అంతరంగికముగా నేమైన కోరిక లున్న తెలియజేయుడు. ఈ దాసుడు మీకార్యనిర్వహణా భారమును మోయగలడు” అని వినయముతో ప్రశ్నించెను.

మహారాజుప్పుడు తన పరిస్థితిని మంత్రిపుంగవుడు పసికట్టినందులకు సిగ్గుపడి, ఆతనిని జూచి “విజయసింహా : నీవద్ద నాకు దావరిక మేల ? వినుము, నిన్న మనము పురవితలుచూడబోయినపుడు గాంచిన వాసవీకన్యక నా హృదయము నవహరించి నది. అంతటి సౌందర్యవతుల నేనింతవరకును చూచియెరుగను. కావున నామె వివాహమునకు ఒప్పుకొనునట్లు గావింపుడు” అనెను.

విజయసింహు డా వాక్యముల నాలకించి “మహారాజా : ఇందులకు మీరింత యోచింపవలయునా ? నేనిప్పుడే పోయి

ఆ కన్యక గుఱించి అన్నివిషయములును చర్చించి వివాహమునకు ఏర్పాటు గావించెదను. ఆమె తలిదండ్రులు నిరాకరించినచో బలవంతముననైనను మీ కా కన్యకను గొనివచ్చి పరిణయము గావించును" అని పలికి రాజాజ్ఞ నేరవేర్చుటకై పూనుకొనెను.

విజయసింహుడు వాసవాంబ పెండ్లిని గుఱించి
కుసుమశ్రేష్ఠితో ఆలోచించుట.

మఱునా డుదయముననే విజయసింహుడు ఇరువుర భటులను బంపి కుసుమశ్రేష్ఠిని తన బసలోనికి పిలిపించుకొనెను. తదుపరి యతనిని సగౌరవముగా కూర్చుండజేసి మహారాజు కోరికను విశదీకరించెను. ఆ మాటలు విని, కుసుమశ్రేష్ఠి "మంత్రి పుంగవా ! వివాహ మనునది నా యొక్కనిచే కొనసాగునది కాదు. బంధువులు సమ్మతించవలయును ; కన్యక ఒప్పుకొనవలెను. కావున ఈ విషయమును మా వారల కెఱిగించి తమకు బదులు పలికెద" నని సమాధాన మొసగెను.

విజయసింహు డప్పుడు "వైశ్యపుంగవా ! నీ వనునది సత్యమే. అయినను ఇందు ప్రధానపాత్ర నీదియే. నీ వొకడవు సమ్మతించిన, తక్కినవారును ఆమోదింపగలరు. కావున నీవు సరే ననుము. నీవు సమ్మతించకున్నను ఈ వివాహ మాగునది కాదు. బలవంతముగ నైనను మీ కన్యకను మేము గొనితేగలము. ఇది మాత్రము మఱువబోకుము" అని బెదిరించెను.

ఇంతలో విష్ణువర్ధనుడు అక్కడకు వచ్చెను. ఆయనను గాంచి వారు తగు గౌరవము గనబఱచిరి. తరువాత మహారాజు కుసుమశ్రేష్ఠితో “మీ మాటలు కాదన నేల ? మీవారితో నాలోచించుకొనియే మాకు వర్తమానము బంపుడు. ఇది మాకుగూడ సమ్మతమే” నని పలికి ఆతనిని సగౌరవముగా బంపివేసెను.

వాసవాంబను మహారాజున కొనగుట గుఱించి

కుసుమశ్రేష్ఠి కులమువారితో నాలోచించుట.

గృహమునకు చేరినవెంటనే కుసుమశ్రేష్ఠి, వైశ్యపుంగవులను రావించి, ఒక సభ ఏర్పాటు గావించెను. ఆ సభకు కులపు పెద్ద లందఱు విచ్చేసిరి అప్పుడు కుసుమశ్రేష్ఠి వారలకు — మంత్రిపుంగవుడు తన్ను పిలిపించుటయు, అతని బెదరింపు వాక్యములు, మహారాజు పలికిన వాక్యములు — మొదలగున వన్నియు స్పష్టముగ విశదీకరించి “ఇప్పుడు మన మేమి చేయవలయును?” అని ప్రశ్నించెను. అప్పుడు కొందరు వైశ్యులు లేచి “మహారాజు జామాత అగు అదృష్టము ఎంతటివారికి ? కావున ఆనందముతో అంగీకరింపవచ్చును” అని పలికిరి. మఱికొందఱు దూరాలోచన గల వైశ్యప్రముఖులు లేచి “తొందరపడుట మంచిది కాదు. అన్యకులజు డెంత గొప్పవాడైనను కన్యనొనగుట శ్రేయస్కరము కాదు” అని పలికిరి.

ఇట్లు ఆ సభ రెండుభావములు గలిగి, ఎంతనేపటికిని ఏక భావమునకు ర్జితమగుటజూచి యుక్తిపరుడగు నొక వైశ్యపుంగ

వుడు లేచి “సఖానదులారా ! మనలో మన మిట్లు వాదించుకొనుచు కాలయాపన గావించుటమంచిదికాదు. మహారాజునకు ఏసంగతియు దెలుపకున్నచో హాని చేకూరగలదు. ఆత డిప్పుడు నైన్యసమే తుడై యున్నవాడు. మఱియు కామమునకు లొంగి యున్నవాడు. మనమిప్పుడు కాదన్నచో నతని కేమి దుర్బుద్ధి పుట్టునో ఏమో ! కావున మంచిమాటలతో మన మిప్పుడు వానిని వాని పట్టణమునకు తరలింతము. లేనియెడల వారు బలవంతముగ నైన మన కన్యకను గొనిపోక మానరు. వాని నెదురించు సంతటి బలమా ? మనవద్ద లేదు. కావున ఉపాయముతో మన మీ గండమును దాటవలెను. తదుపరి మనము గురువుగారితోను, మన గోత్రజులందరితోను విచారించి కర్తవ్యము యోచింతము” అని పలికెను.

ఆతనివచనముల కట గల వారెల్లరు సమ్మతించిరి అందుచే కొంతమంది వైశ్యబాలకులచే మహారాజునకు వాసవాంబ నొసగుదు మను సందేశమును పంపుటకు నిశ్చయించుకొనిరి.

వైశ్యబాలకులు మహారాజును దర్శించి
వాసవాంబ నొసగుదుమని బలుకుట.

అనుకొనిన మేరకు, వైశ్యబాలులు కొంతమంది కానుకలతో మహారాజును దర్శించి, భాము గొని వచ్చిన కానుకలను సమర్పించుకొనిరి. మహారాజును తన క్రోరిక సఫలీకృత మైన దనియే భావించి మిక్కిలి ఆనందముతో వారికి యుచిత సత్కార

ములు గావింపజేసెను. తరువాత మహారాజు వారిని వచ్చినపనికై ప్రశ్నింపగా, వారు “మహారాజా : తమకు వాసవాంబ నొసగుట మాకు సమ్మతమే. ఈ కుభవార్త తమకు తెలియజేయుటకే మేము వచ్చితిమి. కావున తాము ముహూర్తమునకు లగ్నమును నిశ్చయింపవచ్చును” అని పలికిరి.

మహారాజు వారి మాటలకు ఆనందమంది వెంటనే జ్యోతిషులను బిలిపించి ముహూర్తము నిశ్చయింపు డని బలికెను. ఆ జ్యోతిషులును వైశ్యపుంగవుల వలన రహస్యముగ బహుమానము లందియుండుటవలన వారి కోరిక దీర్చుటకై నిశ్చయించుకొన్నవారై యుండుటచే-వారు కొంత సేపు పంచాంగములు తిరుగవేసి “మహారాజా : ఇంతలో వివాహమునకు యోగ్యమగు లగ్నములు కనబడుట లేదు. మాఘశుద్ధ విదియా గురువారము ఉదయము ౧-౩౦ లకు వధూవరులకు చంద్రబలము తారాబలము చక్కగా నున్నది. కావున ఆ ముహూర్తము నిశ్చయింతుము” అని పలికి ఆ ముహూర్తమును స్థిరపరచిరి. అందులకు మహారాజు కూడ ఆనందముతో సమ్మతించి బ్రాహ్మణులకు విరివిగా దానము లొసగి పంపివైచెను. వైశ్యకుమారులు కూడ మహారాజువద్ద సెలవు తీసికొని వెడలిపోయిరి. తదనంతరము విష్ణువర్ధన భూపాలుడు సవరివారముతో బయలుదేరి రాజధానికి చేరుకొనెను.

వాసవాంబ వివాహ విషయము గురించి చర్చించుటకై
పదునేడు పట్టణముల వైశ్యులు సభ జేయుట.

విష్ణువర్ధనుడు రాజధానికి తరలిన మఱునాడే కుసుమశ్రేష్ఠి
కులగురువులగు భాస్కరాచార్యులవారితో సంప్రదించి వారి యాజ్ఞా
నుసారముగా పురోహితులద్వారా పెనుగొండ పట్టణమునకు
దాపున నున్న పదునేడు పట్టణములయొక్క వైశ్యపుంగవులను
రావించెను. వచ్చినవారిని కుసుమశ్రేష్ఠి సగౌరవముగా ఆదరించి
పిదప, శ్రీ నగరేశ్వరస్వామి ఆలయమున నొక మహాసభ ఏర్పాటు
గావించెను. ఆ సభలో ఏడునూట పదునాలుగు గోత్రజులగు
వైశ్యపుంగవు లెల్ల విచ్చేసి యుండిరి.

అప్పుడు సభకు పెద్దగా భాస్కరాచార్యులువారు నిలబడి
“ఓ వైశ్యపుంగవులారా ! ఇప్పు డిటుకు మిమ్ముల నందరను పిలి
పించుట యొక ముఖ్యమగు విషయముగుఱించి యోచించుటకు.
అది మన కులధర్మ విషయము. కావున మీ రెల్లరు బాగుగా
యోచించి ఒక నిర్ణయమునకు వచ్చినచో అదే ప్రకారముగా
గావించెము” అని పలికి విష్ణువర్ధన మహారాజు వచ్చినది మొదలు
కొని వెడలువరకు జరిగిన కథ యంతయు పూసగుచ్చినట్లుగా
నెల్లసంగతులు విశదపరచెను.

మఱియు భాస్కరాచార్యులవారు వారిని కనుగొని “వణి
క్పుంగవులారా ! మహారాజు దండుతో మన పట్టణమున విడిసి

యుండుటవలనను, బలవంతు డగుటవలనను. కాదన్నచో నగరమున కే హాని తలపెట్టునో యను భీతివలనను మనవారు మహారాజునకు ఆశ జూపించి పంపివేసిరి. కాని, మన కులధర్మమును బట్టి బాగుగా యోచించినచో 'అన్యకులజు డెంత మహాధన సంపన్నుడైనను కన్యక సీయరా' దను ధర్మము గోచరించుచున్నది. మదోన్మత్తులగు రాచవారితో మనవంటి సాధుపురుషులు వియ్యమందుట చరిత్రలో నింతవరకు కనలేదు; వినలేదు. ఇప్పుడే యిట్టి అవాంతర మొకటిప్రత్యక్షమైనది. దానికి లొంగుటయా? లేక ఎదిరించుటయా మనము నిర్ణయింపవలసిన దిదియే" అని పలికెను.

చాన్కరాచార్యులవారి వాక్యముల విని సభికు లందరును కొంతతడవు దీర్ఘముగా నాలోచించిరి. తరువాత వాగిలో (612) ఆరువంతుల పండ్లెండు గోత్రములవారు మహారాజు సంబంధమునకు సమ్మతించి యిట్లు పలికిరి. "విష్ణువర్ధన మహారాజు రారాజు మూత్రమే గాక చాల ఉత్తముడు. వీరుడు. నిదానము గలవాడు కూడ. కాదేని మనకన్నియను ఆ నాడె బలవంతముగ నపహరించియుండును. చేతిలో తగినంత బల ముండియు మనపై విశ్వాసముంచినాడు. ఆతని ఉత్తమగుణముల కిదియొక నిదర్శనము. అట్టి యోగ్యునకు మన వాసవాంఛ నొనగినచో ఆమె సుఖించుటయే గాక, తద్వారా మనకును, మన వాణిజ్యమునకును ముందు ముందు మంచి లాభము కాగలదు కావున ఆ మహారాజు సంబంధ మంగీకరింపవలసినదే. అదియును గాక, వాసవాంఛ నొనగెద

మని చెప్పియుంటిమి. ఆయన మనలను నమ్మి ఆశతో అనందముతో రాజధానికి చేరుకొనినాడు. బహుశః పెండ్లిసన్నాహములు కూడ విరివిగా చేయించుచుండవచ్చును. ఇప్పుడు మనము కాదన్నచో, ఆ భూపతి తప్పక ప్రళయకాల రుద్రిడు కాగలడు. మహారాజులు అవమానమును భరింపజాలరు. కావున, అతడు మన నాశనమునకై యత్నింపవచ్చును. కావున అన్నివిధముల నతనికి మన కన్నియ నొసగుటయే శ్రేయస్కరము” అని పలికిరి.

కాని, వారి వచనములు ఖండించుచు మిగిలిన (102) గోత్రములువారు యిట్లు బలికిరి. “అన్యకులజానకు కన్య నొసగుట మిక్కిలి గర్హించదగినది. రారా జనియు, వీరుడనియు, యోగ్యుడనియు తలచి వర్జనంకరమునకుపూనుకొనుట చాలతెలివితక్కువ ప్రస్తుత మా యాపదనుండి గట్టెక్కుటకు మనవారు కన్య నొసగుదుమని పలికినారు. అంతియే. ఇది సత్యము కాదు. అవసరమును బట్టి యొక్కొక్కసారి అసత్య మెంతవారైనను అవలంబింతురు. ఇంతమాత్రమునకే మనకు పాతక మంటుకొనజాలదు. మన మింతదానికై అన్యేతరునికి కన్య నొసగినచో మఱింత పాప మార్జించుకొన్నవారమే అగుదుము గాని, పుణ్యశీలము కాజాలము. మన పిల్ల సుఖించుననియు, మన వ్యాపారములు వృద్ధి నొందు ననియు తలంచుట కేవలము భ్రాంతియేగాని వేరు కాదు. అదృష్టమును బట్టి ఎవరి కెయ్యవి సంప్రాప్తము కావలెనో, అవి జరుగక మానవు. కావున వాసవాంబను విష్ణువర్ధనునకు ఇచ్చి వివా

హము గావించుట మా కెంతమాత్రము సమ్మతము కాదు. ఇప్పుడు మనము రాయబారము పంపి “కన్య నొసగ”మని మంచిమాటలతో చెప్పించెదము. అతడు యోగ్యుడు, మంచివాడు, నిదానముగలవాడు అయి సమ్మతించెనేని మంచిదియే లేక క్రౌర్యమునకు పూనుకొని దండెత్త వచ్చి మనలను జయించి వాసవాంఛను బలవంతముగా పెండ్లి చేసికొన దలచెనేని ఆ నాటి సంగతి చూచుకొందము. అంతియేగాని కన్య నొసగుట మాత్రము మంచిది కాదు” అని వారు తమ యుద్దేశమును వెలిబుచ్చిరి.

అప్పుడు భాస్కరాచార్యులువారు బాగుగ యోచించి రాయబారము పంపుటయే శ్రేయస్కర మని తలంచి, అందుకు తగిన వయోవృద్ధులు, అనుభవజ్ఞులు నగు కొంతమంది వణిక్కుంగవులను నియోగించెను; బయలుదేరుటకు వారును అంగీకరించిరి. అంతటితో సభ ముగిసినది. అందరును వారివారి బసలకు చేరుకొనిరి.

**విష్ణువర్ధన మహారాజు వద్దకు వైశ్యపుంగవులు
రాయబారులుగా వెళ్లుట.**

మరునాడు విష్ణువర్ధనుని కడకు రాయబారముగా వెడలుటకు నిర్ణయింపబడిన వైశ్యపుంగవులు అమూల్యములగు కానుకలను తీసికొని బయలుదేరి రాజమహేంద్రవరమునకు చేరుకొనిరి. ధారి రాక తెలిసికొనిన ఘహారాజు ఘహా సంతోషముతో నెదురేగి

మర్యాదగా సత్కరించి సభామండపమునకు గొనివచ్చి వారిని యుచితాసనములపై కూర్చుండజేసెను.

అప్పుడు వైశ్యరత్నములలో నుండి యొక వృద్ధ తరుడు లేచి మహారాజునకు కభివాదము సల్పి, తాము గొనివచ్చిన కానుకలను సమర్పించి “మహారాజా ! మే మొక కార్యార్థమై రాయబారులుగా వచ్చితిమి. మా సందేశమును విని మమ్మాదరింతురని నమ్మకముతో చనుదెంచితిమి. పైన దేవరవారి చిత్తము” అని పలికి, తాముగొని తెచ్చిన సందేశము నిట్లు తెలియజేసిరి.

“మహారాజా ! తమరు మా వైశ్య కన్నియ యగు వాసవాంబను వివాహమాడగోరితిరి. కాని, ఆది న్యాయసమ్మతముగా లేదు. ఒక వంశజులు వేరొక వంశజుల కన్యలను వాంఛించుట నరక హేతువు. సింహము సింహమునే అభిలషించునుగాని పెద్ద పులి నీడనైన కనుగొనజాలదు. అట్లనే మా కన్నియ స్వజాతి బాలకునే వాంఛించునుగాని వర్ణసంకరమునకు దోహద మొసగజాలదు. కావున మా యందనుగ్రహముంచి మా వాసవాంబపై గల మమకారమును విడనాడుడు. తాము అన్నియు తెలిసినవారు. మేము చెప్పదగినంత వారము కాము. అయినను విషయము మాయందుండ బట్టి యింతగా చెప్పవలసినది. ఇందుకు క్షమింప వేడెదము” అని పలికెను.

మహారాజునకు ఆతడు నుడువుచున్న ఒక్కొక్క వాక్యము ఒక్కొక్క భాణమువలె పని చేయుటచే నొడలు దెలియని కోపా

వేశముతో సింహాసనమునుండి దిగ్గున లేచి “చాలించుడు మీ ధర్మ పన్నములు. మాట యిచ్చి ఇప్పుడు కాదందురా? ఇదియేనా మీ మర్యాద? మీరు మాట తప్పినను మేము తప్పము. ఎప్పుడు మేము ఆ కన్నియను కనుగొంటేమో అప్పుడే ఆమెను మా హృదయాధిదేవతగ నిశ్చయించుకొంటిమి. అయినను ఆచారముగావున మి మ్మడిగితిమి. మీరు కాదన్నంతమాత్రమున వాజమ్యవలెవిడిచి పెట్టుదునా? అట్లెన్నడు కాబోదు. మొదట లగ్ననిర్ణయము కావించి, నేడు ఇష్టము లేదని ధర్మోపదేశము కావించుచున్నారా? మంచిది, ఇప్పుడెవ్వ రడ్డు వచ్చెదరో నేను చూచెదను. వాసవీ కన్యక పరిణయము నాతో జరిగితీరవలసినదే. మీ సమ్మతితో నా కెంతమాత్రము పనిలేదు” అని పలికి, రాజభటులను పిలిపించి “మీరు వెంటనే పెనుగొండ పట్టణమును ముట్టడించుడు. ఒక్క పురుగునేనియు బయటకు పోనీయకుడు. మేమును వివాహసన్నాహములతో నేటరేపటిలో బయలుదేరి వచ్చెదము. అడ్డుదగిలినవారిని హతమార్చియైన వాసవికన్యకను పొందుదునే కాని విడుచువాడను కాను” అని రాజకింకరులకు ఆనతిడి పంపివేసెను.

తదుపరి మహారాజు వైశ్యుల నవలోకించి “మీరు రాయ బారులుగా వచ్చినవారు కావున దయదలచి విడుచుచున్నాను. ఇంకొక రీ వార్త గొనివచ్చినచో ఈ సరికి యమనదనము జూచియే యుందురు. పొండు. ఈ సంగతి మీ వారికి తెలియజెప్పి పిచ్చిపిచ్చి వేషములకు పోకుండ, పెండ్లి ప్రయత్నమున నుండుడు” అని పలికి వారలను సురక్షితముగ బంపివైచెను.

రాయబారులుగా పోయిన వైశ్యపుంగవులు తిరిగి వచ్చి
రాజాజ్ఞ వినిపించుట.

వైశ్యపుంగవు లట్లు మహారాజుచే విడువబడినవారై తిరిగి
పెనుగొండ పట్టణమునకు చేరుకొనిరి. వారి రాకకై నిరీక్షించు
చున్న వైశ్యబృంద మెల్ల ఆ రాయబారులకు నెదురేగి దోడ్తెచ్చిరి.
పిదప శ్రీ నగరేశ్వరస్వామి ఆలయమువద్ద నొక పథ ఏర్పాటు
గావింపబడెను.

అప్పు డా సభలో రాయబారులగు వైశ్యపుంగవులు లేచి -
విష్ణువర్ధన మహారాజును దర్శించుటయు, తాము బోధించినదియు,
అందుల కాతడు కోపించి పలికిన పలుకులు, రాజభటుల కొనగిన
ఆనతియు - విపులముగా తెలియజేసిరి.

భాస్కరాచార్యులవారు వైశ్యులయొక్కయు,
మహారాజుయొక్కయు పూర్వజన్మకథ తెలియజేయుట.

ఆ సంగతి యంతయు విని సభకు లెల్లరు “ఇప్పుడేమి
చేయవలయునా ?” అని ఆలోచింప సాగిరి. అప్పుడు భాస్కరా
చార్యులవారు లేచి “వైశ్యపుంగవులారా ! ఇందులకు మీరు విచా
రింపవలసిన పనిలేదు. పూర్వజన్మ కర్మానుసారముగా ప్రతి కార్య
మును జరుగుచుండును. ఇప్పు డీ విష్ణువర్ధనుడు పూర్వజన్మమున
కూడ వైశ్యజాతికి శత్రువుగనే యుండెను. ఆ కథ మీకు క్లుప్త
ముగా వివరించెదను. విను” డని యిట్లు చెప్పసాగెను.

పూర్వము వైశ్యులు ఈశ్వరునిగూర్చి ఘోరమగు తపస్సు చేయగా, వారి భక్తికి శంకరుడు మెచ్చి ప్రత్యక్షమయ్యెను. అప్పుడు వైశ్యపుంగవులు పరమానందముతో సదాశివుని స్తుతింపగా, అతడు ముదమంది, వారు కోరిన ప్రకారము వైశ్యుల నెల్ల కుటుంబములతో సహా కైలాసమునకు గొంపోయెను. కైలాసమునందు ఈశ్వరుని ధ్యానించుచు నేవలు చేయుచు ప్రకాశించుచుండిరి.

అట్లు కొంతకాలము జరిగినది. అప్పటికి వైశ్యులలో శంభుశ్రేష్ఠి అను శివభక్తునకు దేవకి యను పుత్రిక కలిగియుండెను. ఆమెయు శివభక్తి గలదియై లావణ్యవతియై ప్రకాశింపజొచ్చెను. ఒకరోజున ఆ కన్యక గౌరీనాథుని పూజించి తిరిగి గృహమునకు వచ్చుచుండగా, మధ్యమార్గమున చిత్రకంఠుడను గంధర్వు డొకడు దేవకిని చూచి మోహవేశము నొందెను. చిత్రకంఠుడును శివ భక్తుడే ; సన్మార్గశీలుడే, అయినను విధివిలాసము నెవరును గమనింపజాలరుకదా :

దేవకిపై గల మోహమువలన చిత్రకంఠుడు శంభుశ్రేష్ఠిని దర్శించి “మీ తనయను నా కొనగు” మని యర్థించెను. అందులకాతడు సమ్మతింపక, వైశ్యపుంగవులతో నాలోచించెను. అనుభవజ్ఞులగు నా వైశ్యులుకూడ “గంధర్వులకును, మనకును వియ్యమెట్లు పొసగును ? అన్యకులజాలకు కన్య నొసగు యాచారము మనలో లేదు” అని పలికి గంధర్వునికి “మా కన్యక నొసగ” మని నిష్కర్షగా జెప్పివైచిరి. అందులకు చిత్రకంఠుడు కోపించి “మీ కన్య నపేక్షించి మిమ్ము వేడుకొనగా మీరు నన్ను చులక

నగా జూచి నా కోరికను నిరసించితిరి. కావున మీరు భూలోక వాసులై ఒక కన్యక మూలముననే అగ్నిలో పడి దగ్ధులగుదురు గాక!" అని శపించెను. అప్పుడు మన వైశ్యులుకూడ దివ్యసంపన్నులగుటచే వానిని జూచి "నిర్దోషులమయిన మమ్ముల నకారణముగా శపించితివి. కావున నీవు దివ్యత్వమును బాసి భూలోకమున రాజువై పుట్టి, మా కులకన్యకనే వాంచింది, ఆమెను పొందకయే విరహాగ్నిచే మ్రగ్గి, చివరకు తల బ్రద్దలై మరణించి, తిరిగి దివ్యత్వమును పొందుదువుగాక!" అని ప్రతిశాపంబును, శాపాంతమును ఒనగిరి.

తత్ఫలితముగా వైశ్యులెల్లరు భూలోకమున తిరిగి జన్మించిరి. చిత్రకంఠుకూడ మహారాజు గర్భమున జన్మించెను. ఈ విష్ణువర్ధనుడే ఆ చిత్రకంఠుడు. ఆ నాటి శాపమువలన నతడు మన కన్యకయగు వాసవాంబను కోరుచున్నాడు. కావున విధివిలాసముచే జరుగు నీ యాపదకు మనము వగచుట చుంచిదికాదు. మన కులధర్మముకొరకు మనమును ఈ సమయమున ప్రాణత్యాగమొనర్పితిమేని మనముకూడ శాపమునుండి విడువబడినవారమై దివ్యత్వమును పొందగలము. మహారాజును వాసవీకన్యకయుొక్క శాపమహిమచే మన ప్రాణత్యాగము వినిన మరుక్షణమందే తల పగిలి మరణింపగలడు" అని గతాగతమగు చరిత్ర నెల్ల తెలియజేసెను.

కుసుమశ్రేష్ఠి పూర్వజన్మ కథ

భాస్కరాచార్యులవారు మఱియు నిట్లు విశదీకరించిరి:—

వర్తకపుంగవులారా! ఇంకను, యింకొక్క రహస్యము కూడ గలదు. అదేమనగా, పూర్వకాలమున ఆనగా కృతయుగాం

తమున “సురభుడు” అను మహారాజును, “స మా ధి” యను వైశ్యపుంగవుడును జగన్మాత యగు పరమేశ్వరింగూర్చి తపంబు గావించిరి. అందు సురభుడు దేవ్యానుగ్రహమువలన, సావర్జిక మనువై స్వర్గసుఖము లనుభవించుచున్నాడు.

ఇక “సమాధి” యను వర్తక పుంగవుడు దేవి ప్రత్యక్షము కాగా యిట్లు వేడుకొనెను. “అమ్మా ! పరమేశ్వరీ ! అశ్వరమగు సంసార తాపత్రయమునుండి రక్షించి శాశ్వతమైన బ్రహ్మత్వమును ప్రసాదింపుము. మఱియు నా వలన పితృవంశస్థులు, మాతృవంశ స్థులు, మేనత్త వంశస్థులు, పినతల్లి (తల్లిచెల్లెలు) వంశస్థులు, మామగారి వంశస్థులు, చెల్లెలివంశస్థులు, కూతురు వంశస్థులు అయిన 102 గోత్రములవారును తరించి బ్రహ్మపదవి పొందు నట్లు అనుగ్రహించుము” అని వేడికొనెను.

అప్పుడు పరమేశ్వరి సమాధిని జూచి “నాయనా ! నీ కోరిక తీరగలదు, కాని, ఇప్పుడు కాదు. కాలక్రమమున నీవు “కుసుమశ్రేష్ఠి” నామాంతరమున భూలోకమున నవతరింపగలవు. అప్పుడు నేను నీకు కుమారితగ జన్మించి “వాసవి కన్య” నామ మున మీకు కులదేవత నగుదును. ఆ సందర్భమున నీవు కోరిన 102 గోత్రములవారును నాతో బాటు అగ్నిప్రవేశము కాగలరు. తత్ఫలితముగా వారందరికీ, తదుపరి వారి గోత్రోద్భవులకు బ్రహ్మసాయుజ్యము లభింపగలదు. వారి కీర్తి సూర్యచంద్రులు ఉన్నంతకాలము చిరస్థాయిగా నుండగలదు” అని దీవించి అంత ర్హిత యయ్యెను.

“కావున మీరు వెనుకంజవేయక, స్వమతాభిరక్షణకొఱకై దేవ్యాదేశానుసారముగ ప్రాణత్యాగ మొనరించి దివ్యత్వమును పొంది, మీ కీర్తి నిలుపుకొనుడు” అని భాస్కరాచార్యుల వారు వివరముగ తెలియజేసిరి.

ఇట్లు భాస్కరాచార్యులవారు చెప్పిన కథ నాలకించి 102 గోత్రములవారు మాత్రము తమ కులధర్మమును నిలబెట్టుట కొఱకును, దివ్యత్వమును పొందుటకొఱకును వాసవాంబతో అగ్ని ప్రవేశ మొనర్చుటకు సిద్ధపడిరి.

అధిక సంఖ్యాకులగు 812 గోత్రములవారు మాత్రము అందులకు సమ్మతింపలేదు. భాస్కరాచార్యులవారు చెప్పినదెల్ల ఒక కట్టుకథ యని తలంచుటవలనను, మరణమునకు భయపడుట వలనను వారు అగ్నిప్రవేశ మొనర్చుటకు సమ్మతింపక పోయిరి. అంతియేగాక, ఉత్సాహపంతులను నిరుత్సాహపంతులుగా చేయుటకు పూనుకొనిరి.

భాస్కరాచార్యులవారు వాసవాంబను సభకు పిలిపించి ఆమె తలంపు తెలిసికొనుట.

అప్పుడు భాస్కరాచార్యులవారు కొంత నిదానముగ యోచించి కునుమశ్రేష్ఠిని గాంచి “ఇంతవరకు మనలో మనమే అన్నియు నాలోచించుకొనుచుంటిమే గాని వాసవీకన్యక యొక్క

మనస్సు ఏ విధముగా నున్నదో కొంచెమైనను విచారించలేదు. కావున ఈ సభయందే వాసవాంబ ఉద్దేశముకూడ తెలిసికొనుట మంచిదని నా తలంపు. ఆమెకోరిక ఎట్లున్నదో తెలిసినపిమ్మట గదా : మనము కార్యరంగమునకు దూకుట?" అని ప్రశ్నించెను. ఆ మాటలకు సభాసదులుకూడ సమ్మతిని చూపుటవలన కుసుమ శ్రీష్టి వెంటనే వాసవాంబ యచ్చటకు వచ్చుటకై తగిన ఏర్పాటు గావించెను.

వాసవాంబ తండ్రియానతి తలచాల్చి సకాలమునకు సభా మండపమునకు చేరుకొని, గురువునకు, తండ్రికి, తదితర పెద్దలకు వందనము గావించెను. అప్పుడు భాస్కరాచార్యులువారు ఆమెకు నడచిన కథ అంతయు తెలియజేసి "అమ్మా ! నీవు పసిబాలవు కాదు. యుక్తాయుక్తముల నెఱిగినదానవు. కావున నీవు బాగుగా ఆలోచించుకొనుము. నీ తలంపునకు మేము వ్యతిరేకముగా నడచు వారముకాము. నీ యోచనమీద పై కార్యక్రమమును నడిపింప వచ్చును" అని పలికెను.

అప్పుడు వాసవాంబ భాస్కరాచార్యులవారిని జూచి, "మహాత్మా ! మీరు నాకు తెలియ జేయకపోయినను నేను జరుగుచున్న కథ అంతయు గమనించుచునే యున్నాను. అన్యేతరుని చేబట్టి కులమున కెల్ల మచ్చ దెచ్చునంతటి చపలచిత్తురాలను కాను. ఇంతగా రచ్చ కెక్కిన నా యీ జీవితముమీదనే నాకు తీపి

లేదు. నెలవైనచో నగ్నిగుండమున బడి ప్రాణములు వీడవలయునని యున్నది. మదోన్మత్తుడగు ఆ మహారాజు యిటకు రాక ముందే నే నగ్నిప్రవేశ మగుదును. నా యీ తలంపు నెరవేరుటకు నన్ను ఆశీర్వదింపుడు. ఇంతకంటె నేను చెప్పవలసిన దేమియులేదు” అని పలికెను. ఆమె నిర్ణయమునకు గురువును, తలిదండ్రులును, 102 గోత్రములవారును మిక్కిలి ఆనందించిరి. తుదకు వాసవాంబతో సహా 102 గోత్రములవారు కూడ కులధర్మములను కాపాడుకొనుటకై అగ్నిప్రవేశము చేయుటకు తీర్మానించుకొనిరి.

వైశ్యపుంగవులు 103 అగ్నిగుండములు తయారుగావించి వాసవాంబతోసహా అగ్నిప్రవేశ మగుట.

ఆ మఱునాటికి మహారాజు పంపిన రాజభటులు పెక్కుమంది వచ్చి పెనుగొండ పట్టణమును ముట్టడించిరి. అప్పుడు వైశ్యులు తమ ప్రయత్నమునకు వీరద్ధుపడుదురను. తలంపున వారిని ఉపాయముచే మోసగింప దలచి కొందఱు వేళ్ళలకు బహుమతు లిచ్చి ఆ రాజభటులవద్దకు బంపించిరి. ఆ వేళ్ళకాంతలును వారిని తమ మోహపాశముతో బంధించి పట్టణములోని వార్తల నేమియు వానికి తెలియనీయక క్రీడాసల్లాపము లొనర్చుచుపట్టణము వెలుపలనున్న వనమునందు నివసింపసాగిరి.

వైశ్యపుంగవులును తమ నిర్ణయము ప్రకారముగా 101 అగ్నిగుండములు శ్రీ నగరేశ్వరస్వామి దేవాలయమునందునిర్మింప జేసిరి.

అరోజు మాఘ శుద్ధ విదియా భానువారము. అది మహారాజు పెండ్లిప్రయత్నమున వచ్చు దినము. కావున అతడు వచ్చుటకు లోపలనే “మనము అగ్నిప్రవేశము కావింపవలయు”నని వైశ్యరత్నము లెల్ల నిర్ణయించుకొనుటచే 101 అగ్నిగుండములను బాగుగా అలంకరించుకొనిరి. అందులో మంచిగంధపు చెక్కలను నింపిరి. నాడు పట్టణము కూడ బాగుగా శృంగారింపబడెను. ప్రతి గృహమును పచ్చని తోరణములతో కళకళలాడుచుండెను. అట్టి సమయమున 102 గోత్రజులయిన వైశ్యులు పట్టణ మంతయు నూరేగి వచ్చి శ్రీనగరేశ్వరస్వామి ఆలయము చేరుకొనిరి.

అప్పుడు గురువులగు భాస్కరాచార్యులవారు వారందరికి పీఠతాంబూలము తొనగిరి. అప్పు డందరు ఏకైక కంఠముతో శ్రీ నగరేశ్వరుని కడసారిగా ప్రార్థించుకొనిరి. తరువాత వాసవాంబయు, ఆమెయందును కులమునందును అభిమానముగల 102 గోత్రములవారును ఆమెతో దగ్ధమగుటకు సంసిద్ధు లైరి. తక్కిన 812 గోత్రములవారును తిరుగుమొగము బట్టిరి. తనతో అగ్ని ప్రవేశ మగుటకు సిద్ధపడిన వారి నందర నొక్కసారిగ జూచు

నప్పటికి వాసవాంబకు వారిపై కరుణయు, మహారాజుపై క్రోధమును కలిగెను.

“ఎవనిమూలముగా సద్వంశజులగు ఈ 102 గోత్రముల వారు మరణింప సిద్ధపడినారో, ఎవని మూలముగా నా జీవితము నిరర్థక మగుచున్నదో, ఎవడు ఈ నాశనములకు మూలకారణుడో అట్టి ఆ మహారాజు మా యీ అగ్నిప్రవేశపువార్త వినినవెంటనే తల పగిలి మరణించుగాక !” అని శపించెను. పిదప వైశ్యులను తిలకించి “నాతో నిట మరణమునకు సిద్ధముగా నున్న ఈ 102 గోత్రముల వారును ఈ యిల సూర్యచంద్రు లున్నంతకాలము వృద్ధి పొందుదురుగాక !” అని యనుగ్రహించెను. అప్పుడు పరమేశ్వరుడగు శంకరుడు ప్రత్యక్షము కాగా, వాసవీ కన్యక ఉమా పతిం జూచి సాష్టాంగ నమస్కారములు గావించెను. శంకరు డామెను సాదరముగ లేవనెత్తి తన తొడపై కూర్చుండబెట్టుకొని అగ్నిగుండ మధ్యమున ప్రకాశించెను. అప్పుడా యానంద కరమైన దృశ్యమును తిలకించి వైశ్యప్రముఖులెల్ల వారి నిట్లు నుతించిరి.

శివ స్తోత్రము *

“శంకర! భక్తవశంకర! భవనా

శంకర! పాలిత కింకర! మా

సంకట ముల నకలంక మనంబున

క్రుంక జేయుమా! విజయంకర! ॥ ఓ ॥ శం॥

* ఇందలి పాటలు, పద్యములు మిక్కిలు శ్రీ బూరల శత్యనారాయణ మూర్తిగారిచే వ్రాయబడినవి.

౨

ఈశ్వర : ఓ సర్వేశ్వర : ఆగ
 స్త్యేశ్వర : విశ్వాపోషక : మమ్
 అశ్వరమగు నీ విశ్వమునుండి
 విశ్వరూప తప్పింపుము ఈశ ॥ శం॥

౩

శశిధర : శంకర : పాపభయంకర :
 సాంబనదాశివ : ఓ శంభో :
 శార్వాణీ హృదయాధివాస : బృం
 దారకాదివందిత : శివ : శంభో ॥ శం॥

౪

నిత్యస్వరూపా : నిరాకార : యో
 నిటలాక్ష : ఓ గౌరీశా :
 సత్యమూర్తి సన్మందిర వాసా
 శాంత చిత్త : సర్వేశ : మహేశా : శం॥

ఇట్లు మహేశ్వరుని స్తుతించి, పిమ్మట వాసవీకన్యయైన
 పరమేశ్వరిని గూర్చి యిట్లు స్తోత్రము గావించిరి.

పార్వతీ స్తోత్రము

శ్రీ హేమవన్నగ పుత్రీ : సుచరిత్రీ :
 శ్రీతజన నేత్రీ : పార్వతీ : ॥ శ్రీ॥

౧

చామండేశ్వరీ : ఈశ్వరి : దుర్గ
శాంభవి : శ్రీ రాజేశ్వరీ :
హైమావతి : త్రిపురాసుర మర్దినీ :
అంబా : సుగుణకదంబా : ॥ శ్రీ ॥

౨

నాట్యకళామూర్తి : వాసవీ
నామాంకిత రూపీ :
నటరాజసతీ : నయనోల్లాసీ :
నతజన పోషిణి : నవరసభాషిణి : శ్రీ ॥

౩

త్రిజగన్మోహినీ : త్రిభువన జననీ :
త్రిపురాంతకురాణి : భవానీ :
లోకేశ్వరి : శాంకరి : ఓంకారీ :
శ్రీకరి : శుభకరి : దైత్యభయంకరి : శ్రీ ॥

౪

జ్యోతిర్మయమూర్తి : శ్రీ సతి :
సూన్యతపభవర్తి :

శోభనమూర్తి : సుందరగాత్రీ :

కుభదాయకి : ముల్లోక నివాసిని ॥శ్రీ॥

వారిస్త్రోత్రములకు పార్వతీపరమేశులగు నా పురాణ దంపతులు మిక్కిలి హర్షించిరి. ఇట్లు వాసవీకన్య 102 గోత్రముల వారు తన్నునుసరింపగా అగ్నిగుండముల బడి పవిత్రమై పరమేశ్వరి యై 102 గోత్రజుల యొక్క సంతానమునకు వైశ్యకులాచార ధర్మములను బోధించెను. అప్పుడు ఈశ్వరుడు వైశ్యుల నందరిని అనుగ్రహించి వాసవాంబతో కైలాసమున కేగెను. 102 గోత్రజులును శాపవిమోచనులై కైలాసవాసు లయిరి. వైశ్య పుత్రులు తమతమ తల్లిదండ్రులకు ఆనందముతో అంత్యక్రియలు జరిపిరి.

ఆనాటి నుండి ఈ నాటివరకు వైశ్యకులశిరోరత్నమగు శ్రీవాసవీకన్యక “కన్యకా పరమేశ్వరి”గా ప్రతియింటను వెల్లసి పూజింపబడుచున్నది.

అధర్మమార్గ ముఖిలషించిన విష్ణువర్ధనుడు పెండ్లికి తరలి వచ్చుచు - శ్రీవాసవీకన్యకయొక్క శాపమహిమవలన ఆమె స్థితి తెలిసిన మరుక్షణమందే తల వేయి వ్రక్కలై మరణించెను. ఇట్లు గంధర్వునకు కూడ శాప విమోచన మగుటవలన అతడు తన లోకమున కరిగెను.

ద్వితీయభాగము ముగిసినది.

నిత్యము పరింపదగిన శివస్తోత్రము

“అహోతేరశినా” అను మాదిరి.

శ్రీ శైలసుతా, హృదయేశ : పాపవినాశా :
చిద్రూప : ఈశ : సర్వేశా : దివ్యప్రకాశా ॥శ్రీ॥

౧

చంద్రకళాధర : ఈశా : తమః ప్రకాశా :
ఇంద్రాదిదేవనాథ విసుత : ఓ జగదీశా :
ఓ మంజుభాష :
ఓ మంజుహాస : మధురహాస : ఓ పరమేశ :
సమ్మోద మలర మము బ్రోవరా : లోకేశా ॥శ్రీ॥

౨

కూలాయుధకర : త్రిపురాసురహర : రారా :
నీలగళా : కైలాసాచల సంచారా :
కరుణాప్రపూర :
కరుణాప్రపూర : శంకర : భక్తాత్మవిహారా :
గురునాథ : బ్రోవగరార : ఆత్మవిహారా ॥శ్రీ॥

౩

కారుణ్యకర : నందీ, భృంగీశ్వరుఱున్
గణుతించెడి, నారద హృదయాధి నేతవు;
సర్వాంత ర్యామి....

సర్వాంతర్యామి, ఉమాపతీ : దివ్యజ్యోతీ :
పర్వేందు మౌళి : బ్రోవగరావే : సంప్రీతీ : "శ్రీ॥

2

“కమ్మరి రంగ రంగా” అను మాదిరి.

దేవాది దేవ దేవా! మముబ్రోవ : దీనబాంధవ : రాగదే,
భావమున నిన్నెంచితి : సర్వేశ : పార్వతీనాథ : ఈశ ॥దే॥

౨

ఏదేడు లోకములకు . దొరవౌచు . ఏలుచున్నావు తండ్రీ
ఏరీతి నిన్నుగొల్తు . పరమేశ : ఈశ్వరా : కన్నతండ్రీ : ॥దే॥

౩

నందివాహనుడ వీవు . పరమాత్మ : నాగభూషణుడ వీవు
వందితామరుడ వీవు . విశ్వేశ : వనమాలినుతుడ వీవు ॥దే॥

౪

ఫాలలోచనుడవీవు . గౌరీశ : నీలకంధరుడ వీవు :
తైలాసవాసు డీవు . జగదీశ : కామితార్థుండ వీవు ॥దే॥

౫

కామమదహరణుండవు . దుష్టాళి : గర్వభంజనుడ వీవు :
సోమార్థశేఖరుడవు . మాపాలి . శుభకరుండవు . నేతవు ॥దే॥

౬

శివనాథ : విశ్వనాథ : గౌరీశ : భవపాశనాశ యీశ :
సువిచార ! విజయంకర : తైలాస : వాస ! పరమేశ ! ఈశ ! దే॥

అగ్నిప్రవేశ మైన 102 గోత్రములవారి నామములు
ఈ ప్రక్క పేజీలలో వివరింపబడినవి.

గోత్రాదులు
కర్మములు

సం. పద్య	గోత్రనామము	ప్రపర గోత్ర నామము	ఋషి నామము
1	ఉద్వాహకుల (పెండ్లికుల) శ్రీవాసవీకన్యక పుట్టింపి వారి గోత్రము	1 రవిశిష్టకుల	ప్రభాతముని
2	మధనకుల (మిధనకుల) (మిధునకుల) శ్రీ వాసవీకన్యక మేన మామల గోత్రము	1 మైత్రికుల (మ ధ్యకుల) మద్దికుల	మైత్రేయముని
3	మునికుల	మూలకుల 2 నా భీలనకుల (నాభిళ్ల)	మౌద్గల్యముని
4	హరిశిష్ట (అరశిష్ట)	1 యరశిష్ట (ఎలశిష్ట)	అత్రేయముని

5	కపటకుల (కౌటకుల) (కోటకుల)	1 కర్ణాటకుల (కర్ణకుల)	కణ్వముని
6	ఇంచుపకుల	1 ఘోంఠకుల	గోపకనముని
7	ఉపమన్యకుల	1 ఉలాలకుల 2 ఉపనకుల	వామదేవముని
8	ప్రాలేపకుల (ప్రోలేపకుల) ప్రోలికుల	1 పుంసినూనుల కుల	పౌండ్రకముని
9	చింత్యకుల	1 చింతాలకుల 2 చింతమశిష్ట	సత్యవ్రతముని
10	చంద్రకుల	1 చంద్రశిష్ట 2 చంద్రమూల	జతకర్ణముని

అగ్నిప్రవేశ మొనర్చిన భార్యభర్తల నామములు		వర్జనీయ వస్తువులు	గోత్రముల వివరము
భార్య	భర్త		
అభిరామ	రామచంద్రా ర్యులు	బొద్దికూర కుసుమ ధాన్యము	. .
భగ్గిమ రాంబ	బాలార్క శ్రీష్టి	మొగలి, బె త్తం జిల్లేడు	. .
రాజముఖి	రాజేంద్రగుప్త	ముసగ, కస్తూరి	. . .
రాజ్య లక్ష్మి	ద్రవిణ రాజా ర్యులు	గానుగ ఎఱ్ఱఅవిసె బెత్తము	. . .

నమదర్శిని	గోమ శేఖరా ర్యులు	తెల్లకంది మల్లెపువ్వు	. .
క్తి ర్తి కాంత	ఉత్పలాజ్ఞ ర్యులు	ఎండుపొక తెల్లకలువ	. .
భీమాంబ	పృథ్వీపతి గు॥	పిప్పలి, మాదీఫలం	. . .
పుష్పాంబ	భువనాధిప గు॥	నల్లజీడి, కుం కుమ, పొ న్న పువ్వు	. . .
చిత్ర భాషిణి	చిత్తకుభగా ర్యులు	చింత, అల్లం చిత్రమూల ము	. . .
బాలామణి	బలదేవ గు॥	శంఖుపూస లక్ష్మక, చం దనము.	. . .

ప్రవర గోత్ర నామము	ఋషి నామము	అగ్నిప్రవేశ మొనర్చిన భార్యభర్తల నామములు		వర్జనీయ వస్తువులు	జ్యోతిషము
		భార్య	భర్త		
1 పౌగ్గలకుల (పాంచాళ)	పరాశర్యముని	పల్లవాంబ	పాలాహ్వయ గుప్త	కర్పూరము కర్పూరం, మొగలి, నిమ్మ	++++
2 ప్రాణశీలకుల (ప్రాణసుల)					
3 కమధేనుకుల (కమరకుల)					
1 శ్రీరంగకుల	శ్రీవత్సముని	రాగ మంజరి	రాగయ్య గు	పొన్నపువ్వు చితికూర	++
1 వక్రశిష్ట	వాయువ్యముని	నారీమణి	నాగయ్య గు	అవాలు,	+++
2 ప్రక్కాల				వావింట్లు	
1 దయశిష్ట	దేవలముని	దనలమ్మి	దనరాధ్యులు	దేవదారు, దాడిమఫల	++

1 గోశీల	పౌలస్యముని	రుక్మావతి	పావనయ్యగుప్త	తెల్లపట్టు, పులిగోరు దేవకాంచ నం.పునుగు	++++
2 ఉత్తమగోశీల					
3 పల్లవగోశీల					
4 పటుగోశీల					
5 సత్యగోశీల					
6 భీమగోశీల					
7 శ్రీగోశీల					
8 నందిగోశీల					
9 సూర్యకుల				ఎర్రతోట	
1 కుర్యాడుకుల	పూతికర్ణముని	చంద్రముఖి	పూకాత్మార్యులు	కూర, అరటి కాయ	++
2 తులశిష్ట					
1 ఉతశిష్ట	ఆంగీరసముని	ధర్మాంబ	ఉత్తమయ్య గుప్త	ఉత్తరేణి	++
	నారదముని				
1 ధరకుల	కందర్పముని	అమృత భాషిణి	గౌతమార్యులు	శ్రీగంధం, కుంకుమపు, మాదీఫలం	++
2 శ్రేష్ఠకుండల కుల	(కాంచనముని)				

గ్రామీణావస్థలు	ప్రతివర గోత్ర నామము	బుద్ధి నామము	అగ్నిప్రవేశ మొనర్చిన భార్య తర్త		వరదేవుల వస్తువులు	గ్రామీణుల సంఖ్య
			భార్య	తర్త		
19	సనకుల	సనకసంద్రములు	సనకసంద్రములు	మల్లయ్య గుప్త	జాజికాయ	1
20	మప్పకుల	మాండవ్యముని	వివేకజాంగి	దక్షిణయ్య గుప్త	వల్లభవత్తం	1
21	అనవకుల	అగస్త్యముని	చంద్రరేఖ	శృంగధామ గుప్త	మానివస్తు	1
22	దంకకుల	సుతీష్ణముని	జాహ్నువి	జామదగ్గి గుప్త	తెలకలవ	1
23	చెన్నకుల (వన్నకుల)	జరత్కారముని	కళావతి	చంద్రయ్య గుప్త	జమ్మి	1
24	మండుపూలకుల (మండాపూలకుల)	వల్లభసముని	నీరాంబ	నందయ్య గుప్త	జమ్మి	1
					అరటిపండు	1
					చెంగళ్ళ	1

వర్గవర గోత్ర నామము	ఋషి నామము	అగ్నిప్రవేశ మొనర్చిన భార్యాభర్తల నామములు		వర్జనీయ వస్తువులు	గోత్రముల వివరము
		భార్య	భర్త		
1 కానకుల	సనకసనందనులు	పల్లవాంబ	మల్లయ్య గుప్త	కాణికాయ	• •
1 మానాభకుల	మాండవ్యముని	విచక్షణాంగి	దక్షిణయ్య గుప్త	నిర్వస్త్రం (మానిషస్సు)	• •
1 అనుపాలకుల	అగస్త్యముని	చంద్రరేఖ	శృంగధామ గుప్త	అనుములు తెల్లకలువ	• •
1 ద్యంతకుల	సుతీష్ఠముని	కాహ్నవి	కామదగ్ని గుప్త	అనుములు, జమ్మి	• •
1 జానుకుల	జరత్కారముని	కళావతి	చంద్రయ్య గుప్త	కర్పూరము జవ్వడి.	• •
1 గణపకుల	వల్లవనముని	నీలాంబ	నందయ్య గుప్త	అరటిపండు చెంగల్వ	• •

ప్రధానకుల	దాల్చిముని ఋశ్యశృంగుడు	పల్లవపాణి అనుమిత్ర	వల్లభేంద్ర గుప్త ఆనందగుప్త	ప్రపాలపండ్లు అలవస్తలు	• •
	పింగళమహర్షి అశ్వలాయనము	పోకమాంబ విమలాంగి	భోగయ్యగుప్త కపిలాచార్యులు	అవిశకూర అత్తిపండు గరికి	• •
	యాజ్ఞవల్క్యుము	అభినవాంబ	అమలాచార్యులు	నవరత్నము అల్లికాయ	• •
	స్థూలశిరస్కముని	తారకావళి	వామనార్యులు	స్పటికం, బిచ్చలి	• •
	పౌండరీకముని	కనకాంగి	కుముదయ్య గుప్త	నిర్ద్రముల్లం గి, కుంకుడు	• •
	సౌందర్యముని	ఇందుముఖి	విందయ్య గుప్త	ఎర్రకలువ చెంగల్వ	• •
	విష్ణువర్ధనముని	కమలావతి	గజనత్వయ్య గు॥	ఇంగువ, కొబ్బరి.	• •

సం. పద్య	గోత్రనామము	ప్రపర గోత్ర నామము
34	ఇశ్వరకుల	
35	పునిరికుల (ఉశీరకుల)	
36	కరకపాలకుల	
37	కామశిష్టకుల	
38	కృమశిష్టకుల	
39	కన్యకుల	
40	కొరట కుల (కురట కుల)	

41	కుమార శిష్ట
42	గుణముఖకుల
(గణముఖకుల)
43	గ్రంధిశిల
44	మనశ్రీలకుల
45	చందకుల
(చందకకుల)
46	శని శిష్ట
(చనశిష్ట)
47	ఉపరకుల
48	చక్రమూళకుల
(చక్రమూలకుల)

ఋషి నామము	అగ్నిప్రవేశ మొనర్చిన భార్యభర్తల నామములు		వర్జనీయ వస్తువులు	గోత్రముల వివరము
	భార్య	భర్త		
మహాశేషస్క- మహర్షి	చంచలాక్షి	పాపనయ్యగుప్త	మంకెన పు, చెఱుకు, తా మరణంగువ	•
దైవల్యముని (హరివక్త్రముని)	భ్రమరాంబ	దంతునామార్యులు	ఉసిరికాయ రేగువండు	•
కౌళికముని	మంజువాణి	సుందరయ్యగుప్త	జిల్లెడు	•
కొంతేయముని	అర్క- మాంబ	అమలయ్య గుప్త	కన్దమూలం	•
శరభంగముని	కుందరదన	గోవింద గుప్త	కందమూల	•
బౌత్పషముని (ప్రమదముని)	అబ్జముఖి	జామదగ్నిగుప్త	ఎ ముల్లంగి	•
హరివల్క్యముని (మతంగముని)	కమలాక్షి	సమధయ్యగుప్త	గుమ్మడి, గురివెండ	•

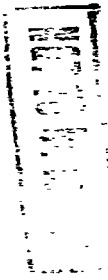
ఉగ్రనేనమహర్షి	ధరణిదేవి	కుమార గుప్త	గోరింటాకు	•
కాశ్యప ముని	హస్తకాంబ	పార్థివార్యులు	తెల్లకలువ వాడగనేరు	•
గౌతమముని	ధనలక్ష్మి	ధనంత గుప్త	దేవకాంచన పువ్వు	•
కొండిన్యముని	లోలాంబ	లోకయ్య గుప్త	గురుగు కాయలు	•
జాంబసూదనము (ధౌమ్య ముని)	కమలావతి	గౌరయ్య గుప్త	తెల్లచెరుకు నేమలిపురి	•
కొండిల్యముని	సౌదామిని	బంధరార్యులు	చీమజాడి కాయ	•
చంద్రమౌళిమ త్రైజిణ ముని	చంద్రకళ	చంద్రమౌళిగుప్త	భుజపత్రి	•
చక్రపాణి ముని	తనుమధ్య	ధృతనత్వ గుప్త	చక్రవర్తి కూర మట్టినిడ	•

గ్రంథ సంఖ్య	గోత్రనామము	ప్రవర గోత్ర నామము
49	చిద్రూపకుల (చిదురుపేళ్ళ)	
50	చందోనుకుల	
51	తంకారకుల	
52	త్రిమాలకుల	
53	త్రివిక్రమశిష్ట	
54	కుప్పాలకుల	

55	తృకశిష్టకుల	
56	దేంతకుల	
57	డిక్షమకుల	
58	దూర శిష్టకుల	
59	ధనగుండకుల	
60	ధనకుల	
61	పద్మశిష్ట	
62	పైడికుల (ప్రహిణుకుల)	
63	పాలకుల	

ఋషి నామము	అగ్నిప్రవేశ మొనర్చిన భార్యభర్తల నామములు		వర్జనీయ వస్తువులు	గోత్రముల వివరము
	భార్య	భర్త		
పవిత్రపాణిముని	సుదర్శని	సౌదయ్యగుప్త	దామంతి చిట్టికూర	.
నేత్రపాదసముని	సుబోధిని	సింహసేనార్యులు	సంపెంగ పుష్పము	.
సనత్కుమారము	మోహిని	పవిత్రపాణిగుప్త	గోధుమలు	.
మాధవుముని	మోహ నాంగి	సుందరార్యులు	అనసకాయ కర్పూరము	.
తరుణసముని (త్రిజటముని)	బాలమణి	జనార్దనగుప్త	బూగిగుమ్మడి తెంగురింద	.
తులంబరుముని	దంతవతి	అమృతయ్యగుప్త	పిప్పలి ధాసనిపువ్వు	.

శానకసముని	సమశీల	పకలయ్యగుప్త	తుమ్మికూర ఎక్కుకాయలు	.
మార్వాసముని	చిత్రరేఖ	కుళలయ్యగుప్త	బెంకాయ ద్రాక్షపండ్లు	.
మరీచసముని	బాలమణి	భాస్కరార్యులు		.
జడభరతముని	మణిమం జరి	ఆదిత్యగుప్త	నిమ్మపండ్లు గోరోజనం	.
వ్యాససముని	ధనవతి	ధరయ్యగుప్త	రానిమ్మ పువ్వులు	.
కార్షాసముని	శ్యామ లాంబ	కృష్ణయ్యగుప్త	ఉత్తరేణి అన్నకాయ	.
హౌనిరాజసముని	సరస్వతి	సరసయ్యగుప్త	తామరకూర	.
గార్గ్యసముని (అంగీరసముని)	కాశీవతంస	కాలకంఠగుప్త	కాకర కరక్కాయ	.
నారదసముని	హేమవతి	స్వర్ణరథయ్యగు	మాదీపలం చిలుక	.

క్ర.సం.	గోత్రనామములు	ప్రవర గోత్ర నామము
64	విప్పలికుల (పుప్పాలకుల)	
65	పుచ్చకుల, పునీతకుల	
66	వృద్ధిశిష్ట	
67	శ్రీపుంసిక	
68	ప్రౌఢయాజకుల	
69	పేరుశిష్ట	
70	లిలిశిష్ట	
71	సెద్దశిష్ట	
72	బుదురుకుల (బుధరుక్మకుల)	
73	బుధనకుల (బుద్ధికుల)	
74	భ్రమరకుల (భమరకుల)	
75	భీమశిష్ట	
76	వృద్ధికుల	
77	మండకుల	
78	మాసాంతకుల	

ఋషి నామము	అగ్నిప్రవేశ మొనర్చిన భార్యభర్తల నామములు		వర్జనీయ వస్తువులు	గ్రామము విగ్రహము
	భార్య	భర్త		
వేళలాడు ముని	మణికలాక	కందర్పగుప్త	తెలగపిండి గజపిప్పలి కమడిచెట్టు	.
సుకాంచనసమ॥	మేఘాంబిక	మార్కండేయ గుప్త	తెల్ల అను ములు పుచ్చ నేరేడు	.
భార్గవ ముని (భృగు మహర్షి)	పృథ్వీదేవి	పృథువర గుప్త	పండ్లు, బెత్తము	.
పులస్త్య ముని	ధనదాంబ మానస	యోలయ్యగుప్త	తోటకూర పాలపండ్లు	.
మౌనల ముని	ఉల్లాసిని	పుణ్యరాశి గుప్త	పొట్లకాయ	.
ఆంగీరస ముని	బింబాధరి	పీనపక్షిర్ములు	గాఱ్ఱపెద్ద	.

భారద్వాజసమని	వల్లవాంబ	భోగయ్యగుప్త	బిల్బుకూర	.
చావర్షణస ముని	హేమాంగి	మత్స్యధ్వజా ర్యులు	తెంపులు పచ్చపెనళ్లు	.
భారవ ముని	దేవాంబ	భోగయ్య గుప్త	సినమల్లె, బొద్దికూర	.
బోధ్ధాయనసమ॥	జితయాన	నాగయ్య గుప్త	నిమ్మ అలచండలు	.
చార్గ్య ముని	భూమాంబ	బ్రహ్మయ్యగుప్త	పీతాంబరం పాలపండ్లు	.
వాసుదేవ ముని	విదురాంబ	మాధవాద్యులు	పులిగోరు తెల్లపట్టు	.
జీవంతిన ముని	సోమప్రభ	సింహధ్వజ గు॥	బఱ్ఱపెద్ద గజనిమ్మ	.
కపిలస ముని	కంబుకంతి	కపిలార్యులు	మామిడికా॥	.
వరతంతుస మ॥	వాసంతిక	అర్ధనారీశ్వ రార్యులు	మినుములు	.

సం. క్రమ	గోత్రనామములు	ప్రవర గోత్ర నామము
79	మూరకుల	
80	మౌంజీకుల (ముంజీకుల)	
81	యానసభికుల (యనసకుల)	
82	రెంటికుల	
83	వస్త్రకుల (వస్త్రీకుల)	
84	వసంతకుల	
85	వ్యాళకూళకుల (వెలగోళ్ళ)	

86	విన్నకుల (వెన్నకుల)	
87	విపరశిష్ట	
88	విక్రమశిష్ట	
89	వేసశిష్ట	
90	శ్రీశిష్ట (శిరిశిష్ట)	
91	శ్రీసోళ్ళకుల	
92	శిరిశిష్టకుల	
93	సమశిష్ట	

ఋషి నామము	అగ్నిప్రవేశ మొనర్చిన భార్యాభర్తల నామములు		వర్జనీయ వస్తువులు	గోత్రముల వివరము
	భార్య	భర్త		
మార్కండేయస ముని	విప్రులాంబ	నాగధ్వజగుప్త	ఇంగువ మేడికాయ	.
మౌళియానస ముని	మంజువాణి	గుణపుంజగుప్త	మిరియాలు	.
ఔచిద్యస ముని	నీలవేణి	భానుర్మాణగుప్త	గోదమలు గుమ్మడి	.
సంపర్తకసముని	కృష్ణాంబ	నాగయ్య గుప్త	కురువేరు	.
వసిష్ఠస ముని	పుష్పదామ	విందయ్యగుప్త	వటివేరు	.
వైరోహిత్యస ముని	ప్రభావతి	పద్మనాభగుప్త	కలిగొట్టు చెట్టు	.
జైమిని (యస్క) సముని	నవనీతాంగి	విన్నయ్యగుప్త	పుసిరిక, తెల్లపట్టు	.

మందపాలనముని	విన్న మాంబ	చిక్వనాథగుప్త	వెదురు బియ్యం	.
విష్వక్సేనసముని	మేదాంశని	వీరభద్రార్యులు	వెల్లపండు వాలింటు కూర	.
విశ్వామిత్రసముని	గంగాభవాని	విందయ్యగుప్త	జాణిపువ్వు	.
ప్రాచీనసముని	చెరిత్రాంగి	విన్నవరేణ్యగుప్త	గంగరావి వెల్లపండు	.
వారుణసముని	సుందరి	జాముతార్యులు	దోసకాయ	.
శుల్లసముని	రాజముఖి	రాజేశ్వర గుప్త	కొండగోగు	.
శ్రీధరముని	ఉత్పలాక్షి	పండితార్యులు	కొమ్ము చనగలు	.
సనందనముని	పద్మగంధి	బాలభానుగుప్త	వెదురు బియ్యం	.

సంఖ్య	గోత్రనామము	పరివర గోత్ర నామము	ఋషి నామము	అగ్నిప్రవేశ భార్యభర్తల మొనర్చిన భార్య భర్త	వర్ణనీయ వస్తువులు	విశేషము
84	సంతాలకుల		వాల్మీకినముని	సత్యవతి	జమ్మిపత్రి	.
85	మూరశిష్ట		సనత్కుమారన ముని	చంద్ర మాంబ	కొండ పండు రావిఆకు నెమలిపురి	.
86	స్మిగ్గుకుల		సుబ్బిహృత్వాన ముని	పరమ పావని	చంద్రభాను గు	.
87	హిరారాకుల		దేవరాతన ముని	పద్మాక్షి	మేనునేనార్యులు	.
88	యలమంపకుల		సోచేయన ముని	చవలాక్షి	పువ్వు బచ్చలి	.
89	గుండకకుల		శార్ంగధరవనమ	మణిమాల	సింహముఖ ఆర్యులు యాలకులు మంచి ముత్యంబు మంహారపు	.

100	వెంకొలకుల	కాపీతన ముని	ధన్యాస్మిని	నిర్జలవేన గుప్త	వంకాయ పగడము
101	హస్తీకుల	సౌమ్యన ముని	లీలావతి	జనార్దన గుప్త	గజదంతం
102	లాభాల గోత్రము	నరనారాయణముని	కుముదవల్లి	సుదర్శన గుప్త	మామిడి పండు వననపండు

సూచన:-

• ఒక చక్క గుర్తు చూపబడినవి	77. గోత్రములు ఏకారేయ గోత్రములు.
•• రెండుచుక్కల గుర్తులు చూపబడినవి	16 గోత్రములు ద్వారేయగోత్రములు.
+++ మూడు " "	7 " త్వారేయ గోత్రములు.
++++ నాలుగు " "	1 " చతురారేయ గోత్రము.
+++++ ఐదు " "	1 " దశారేయ గోత్రము.